

ЧАЛАВЕК І ПРАЦА

Рабочы Мінскага завода аўтаматычных ліній Аляксандр ФІЛІЧ. Калектыў прадпрыемства прысвоіў Аляксандру званне «Майстар залатыя рукі». А ўрад Саюза ССР адзначыў старанную працу высокакваліфікаванага спецыяліста Філіча дзяржаўнымі ўзнагародамі. Мінскі рабочы ўдасцен ордэна Леніна і медалі «За працоўную доблесць». Нашы здымкі зроблены на заводзе аўтаматычных ліній, дзе працуе А. Філіч.

Сорак год назад урад Саюза ССР прыняў пастанову аб увядзенні ў нашай краіне ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга. У Палажэнні аб ордэне пісалася, што ім узнагароджваюцца асобныя грамадзяне і цэлыя калектывы за выключныя заслугі перад СССР у галіне вытворчасці, навуковай дзейнасці, дзяржаўнай ці грамадскай службы.

Упершыню ў гісторыі дзяржаў і народаў праца палітычнага дзеяча і звычайнага рабочага ставілася на адну дошку, так сказаць, мералася адной мерай. Сёння гэта нікога не здзіўляе нават у самай адсталай краіне свету: людзі ведаюць, што працоўны чалавек у савецкім грамадстве ў вялікай пашане.

Калісьці, да Вялікага Кастрычніка, у Расіі чалавечая годнасць вымяралася толькі месцам грамадзяніна на саслоўнай лесвіцы. Меў, скажам, пан Скірмунт тысячы дзесяцін зямлі, таму і мог стаць членам Дзяржаўнай думы. А селянін, у якога памешчык адабраў лепшую зямлю, нікога не значыў у імперыі двухгаловага арла, не адыгрываў ніякай ролі ў яе грамадска-палітычным жыцці. За заслугі перад царем і отечеством» увешвалі ордэнамі грудзі саноўнікаў, вяльмож, военачальнікаў. Але каб рабочага, мужыка, нават выдатнага пісьменніка, нават геніяльнага кампазітара (калі гэта не былі прыдворны кампазітар ці пісьменнік) адзначылі дзяржаўнай узнагародай за працу, — такога не здаралася.

Сёння ў Беларусі, у любой савецкай рэспубліцы, сустрэнеш тысячы людзей, мужчын і жанчын, і з ордэнам Працоўнага Чырвонага Сцяга на грудзях, і з ордэнам Леніна, і з Залатой Зоркай Героя. Сустрэнеш і ў полі, на заводзе, дзе ардэнаносцы працуюць кожны дзень, і ў залах, кабінетах дзяржаўных устаноў, куды гэтыя працаўнікі збіраюцца вырашаць важныя жыццёвыя праблемы краіны, вызначаць яе ўнутраную і знешнюю палітыку.

Лідзію Асіюк, даярку калгаса імя Жданава Брэсцкага раёна, можна ўбачыць не толькі на ферме, але і ў Георгіўскай зале Крамля ў Маскве. Яна — дэпутат Вярхоўнага Савета Саюза ССР, а перад гэтым тройчы выбіралася дэпутатам Вярхоўнага Савета Беларускай ССР.

За што ж такая пашана прас-тай сялянцы, такі давер? За працу, шчырую, самаадданую. За працу носіць Лідзія Асіюк званне Героя Сацыялістычнай Працы, узнагароджана двума ордэнамі Леніна. Беларуская жанчына здзейсніла сапраўды працоўны подзвіг — яна надаіла ад кожнай каровы амаль па восем тысяч літраў малака за год. І подзвіг гэты быў высока ацэнены ўрадам.

А ці заўважыў бы хто былію батрачку, каб Савецкая ўлада не вывела яе з вузкай аднаасобніцкай сялянскай палоскі на шырокі прастор калгасных ніў? Можна сцвярджаць: ніхто не заўважыў бы, так і гнула б век свой спіну Ліда Асіюк на панскім полі.

Як склаўся б лёс сына калгасніка з-пад Мінска Мікалая Харытановіча? У цяжкі пасляваенны 1949 год прыйшоў ён у дамаканым армяку ў сталіцу Беларусі шчасця шукаць. Вядома, хто ў маладыя гады не імкнуўся шчасце, як жар-птушку, схопіць за агністае пер'е. Колькі такіх хлопцаў, як Мікалай, у дарэвалюцыйнай Расіі, у Польшчы Пільсудскага кідаліся нават за мора ў пагоню за шчасцем. Але ж ці знайшлі яго?

А Мікалай Харытановіч знайшоў. У Мінску ён стаў рабочым. Потым атрымаў сярэдняю тэхнічную адукацыю. І ў 35 гадоў стаў Героем Сацыялістычнай Працы. Цяпер ён майстар участка. Некалі яго вучылі старэйшыя рабочыя, цяпер у самога Мікалая шмат вучняў на заводзе.

У нашай краіне ёсць добрая прымаўка: «Зоркі герояў працы і герояў ратных подзвігаў льюць з аднаго металу». Сапраўды, Залатыя Зоркі Герояў Савецкага Саюза і Герояў Сацыялістычнай Працы выліты з аднаго металу. Яны, як дзве кроплі вады, падобны адна на другую. І гэта — сімвалічна. Сімвалічна таму, што праца рабочага і праца воіна маюць аднолькавую каштоўнасць, аднымі і тымі ж ордэнамі і медалямі ўзнагароджваюць заслужанага дзяржаўнага дзеяча і заслужанага калгасніка.

Прыкметнай рысай сацыялістычнага ладу жыцця, нашага грамадства стала тое, што праца ў нашай краіне набыла новы сэнс. Праца ў Савецкім Саюзе — гэта не толькі і нават не столькі патрэбнасць зарабіць на кавалак хлеба, пракарміць

сям'ю, апрануцца, мець дах над галавой, колькі патрэбнасць прыносіць карысць усім — і сабе, і грамадству, не жыць толькі для сябе.

Парабак, які працуе ў амерыканскага ці канадскага фермера, наўрад ці будзе надрывацца, каб зрабіць больш, калі за гэта ён не атрымае лішні долар. Навошта парабку старацца для фермера, калі яго праца будзе ўзбагачаць фермера, а не парабка.

Лідзія Асіюк, чалавек іншага грамадства, разважае па-другому. У адным з артыкулаў яна піша: «Мне ў маленстве давялося батрачыць, працаваць на скнару-памешчыка, які жыў за кошт чужой працы. Ды мала сказаць — жыў. Багацеў год ад году. Хіба калі селяніну лягчэй становілася ад таго, што на панскіх палатках — багаты ўраджай, а на фермах — жывёлы поўна. Нават прымаўка бытавала, што чужое багацце не грэе. Цяпер жа не чужое яно. Сваёю працаю здабыта — для сябе, для такіх жа людзей, як ты сам. Кожны для ўсіх і ўсе для кожнага — такі закон нашага савецкага жыцця».

[Заканчэнне на 2-й стар.]

СИМПОЗИУМ ПА ПРАБЛЕМАХ СЛАНЦА

Вучоныя 33 краін свету прынялі ўдзел у міжнародным сімпозіуме па праблемах гаручых сланцаў, які праходзіў у Таліне. Арганізаваны па ініцыятыве Арганізацыі Аб'яднаных Нацый, ён уключыў у сваю праграму звыш 80 дакладаў, у якіх гаварылася аб вопыце вывучэння і выкарыстання сланцаў у СССР, ЗША, Швецыі, Югаславіі, Вялікабрытаніі і іншых краінах.

Старшыня арганізацыйнага камітэта сімпозіума, намеснік міністра нафтаперапрацоўчай і нафтахімічнай прамысловасці СССР Г. Іванюскі ў гутарцы з карэспандэнтам ТАСС падкрэсліў, што вучоныя ўсяго свету разглядаюць сланец як паліва бліжэйшага будучага. Не распрацаваныя яшчэ запасы сланца ў сусветным маштабе пераўзыходзяць усе іншыя віды паліва. У радзе краін сланец з'яўляецца асноўным паліўным багаццем.

Пры выкарыстанні сланцаў у Савецкім Саюзе, адзначыў Г. Іванюскі, вучоныя ажыццявілі пераход з паліўнага кірунку на хімічны. Сланец служыць шырока даступнай і таннай сыравінай для атрымання новых хімічных прадуктаў — полімерных смол, электроднага коксу, мыючых сродкаў, стымулятараў росту раслін і іншых. У Эстоніі, на тэрыторыі якой запасы гэтага паліва асабліва вялікія, на сланцах пабудавана буйнейшая ў свеце электрастанцыя.

ЗАКАЗЫ СЯБРОЎ — ДАТЭРМІНОВА

Завод «Гомсельмаш» адправіў у Чэхаславакію чарговую партыю сіласаўборачных камбайнаў. Заказ братняй краіны на пастаўку гэтых машын калектыў вырашыў выканаць на квартал раней, чым планавалася ў пачатку года. За 8 месяцаў у ЧССР адгружана 218 агрэгатаў.

Прадпрыемствы Гомеля вырабляюць для Чэхаславакіі самую розную прадукцыю. Амаль поўнасцю выканаў заказ ЧССР завод імя Кірава, які адправіў туды 15 папярочна-стругальных і даўбёжных станкоў.

12 назваў юбілейных вырабаў зробіць да 50-годдзя БССР калектыў Мінскага фарфаравага завода. Сярод іх скульптуры, вазы, кафейныя сервізы, талеркі і інш. **НА ЗДЫМКУ:** лабарантка эксперыментальна-мастацкага аддзела завода Людміла КРАШЧАНКА.

Фота К. ЯКУБОВІЧА.

«ЧАРАВІЧКІ» КРОЧАЦЬ ПА КРАІНЕ

Вялікім попытам у пакупнікоў карыстаецца прадукцыя вытворчага аб'яднання «Прамень», Мінскія чаравікі носяць не толькі жыхары Беларускай сталіцы. Абутак з маркай «Прамень» адпраўляецца ў 13 саюзных рэспублік і ў 200 гарадоў краіны.

Гэтымі днямі аддзел збыту адгрузіў чарговую партыю жаночага, мужчынскага і дзіцячага абутку за межы нашай рэспублікі.

ДЛЯ ТРАПІЧНЫХ ЭЛЕКТРАСТАНЦЫЙ

Прадукцыя Мінскага электратэхнічнага завода імя В. Казлова добра вядома не толькі ў нашай краіне, але і за яе межамі.

3 пад'язных пуцей завода адпраўлена чарговая партыя трансфарматараў і кантрольна-трансфарматарных падстанцый у трапічным выкананні. Шлях мінскіх вырабаў ляжыць да экватара. Іх атрымае лівійская фірма «ЛІТЭКС» у Трыпалі.

У СТАЛОВАЙ ДЫВАНОЎШЧЫКАЎ

Калі стрэлка гадзінніка набліжаецца да дзвюх гадзін

трыццаці мінут ночы, у сталовай Брэсцкага дыванавага камбіната ўсё гатова да прыёму наведвальнікаў. На сталах — гарачыя стравы, какао, вава, булочки. Гэта для людзей, якія працуюць у начную змену. Харчаванне — бясплатнае. Патрэбныя для гэтага сродкі выдзяляюцца з фонду матэрыяльнага заахоўвання, які ва ўмовах новай рэформы няспынна расце. У другім паўгоддзі на харчаванне рабочых будзе выдаткавана 9 тысяч рублёў.

ЧАСТУЕ КАЎКАЗ

Прадукцыя трэста «Чай-грузія» — духмяны грузінскі чай вышэйшых гатункаў — карыстаецца вялікім попытам на міжнародным рынку. З кожным годам пашыраецца геаграфія экспарту чорнага і зялёнага чаю. Нядаўна Самтрэдская чайпраасоўвачная фабрыка адправіла 360 тон духмянага чаю ў адрас бельгійскай фірмы «Глобус». Усяго ў гэтым годзе гэта фірма закупіць згодна з кантрактам 2 тысячы тон грузінскага чаю.

НА ПЛОЎДЗІЎСКІ КІРМАШ

Закончылася адпраўка беларускіх экспанатаў на міжнародны кірмаш, які адкрываецца 22 верасня ў балгарскім горадзе Плоўдзіве. У савецкім павільёне кірмашу афармляецца спецыяльны раздзел Беларускай ССР, у якім будзе выстаўлена больш тысячы назваў розных экспанатаў.

Шматлікія прыгожыя пано, стэнды раскажуць аб поспехах беларускага народа ў развіцці прамысловасці, архітэктуры, горадабудаўніцтва, народных промыслаў, літаратуры і мастацтва. Наведвальнікі пазнаёмяцца з малюнічай прыродай Беларусі, побытам народа рэспублікі.

На кірмашы будуць шырока прадстаўлены машынабудаванне, станкабудаванне, прыборабудаванне, электратэхнічная, лёгкая і іншыя галіны беларускай прамысловасці. Аўтамабілебудаўнікі Мінска і Жодзіна пакажуць свае навінкі. Мінскі аўтазавод прапануе зарубежнаму пакупніку трохвосевы аўтамабіль «МАЗ-516» грузапады-

мальнасцю 15 тон, мадэрнізаваны аўтасамазвал «МАЗ-503Б» і лесавозную машыну «МАЗ-509». Калектыў Беларускага аўтазавода для дэманстрацыі на кірмашы падрыхтаваў аўтасамазвалы грузападымальнасцю ў 27 і 40 тон. Цягач «МАЗ-546» пакажа Магілёўскі аўтамабільны завод.

Экспазіцыя беларускага раздзела таксама раскажа аб развіцці станкабудавання ў рэспубліцы. Лёгкае, харчовае, прыборабудаўнічае, электратэхнічнае і іншыя галіны беларускай прамысловасці прапануюць зарубежным гандлёвым фірмам швейныя і трыкатажныя вырабы, абутак, гадзіннікі, фотаапараты, льяныя і шарсцяныя тканіны, дываны, мэблю, вырабы са шкла і фарфору, прадукцыю мастацкіх промыслаў, розныя харчовыя тавары і многае іншае.

Беларусь, якая экспартуе сваю прамысловую прадукцыю амаль у 80 краін свету, заключыць на кірмашы здзелкі з новымі гандлёвымі партнёрамі.

ЧАЛАВЕК І ПРАЦА

[Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.]

Свабодная праца на карысць усяго грамадства стала ў Савецкай краіне сэнсам жыцця кожнага чалавека. Даўно забыліся мы пра кулцоў, памешчыкаў ды іншых крывасмокаў, якія жылі з поту і мазала рабочага і селяніна. Таму праца наша — не прыгон, а радасць, таму часта мы гаворым пра творчасць працы, пра энтузіязм і натхнёнасць.

У нас з'явілася не толькі новая тэрміналогія, але і новыя абрады. На заводах кожную восень, калі са школ прыходзіць новае папаўненне, адбываецца ўрачыстае пасвячэнне моладзі ў рабочыя. Паглядзелі б на гэты абрад дэўнейшыя рыцары і, дэлібог, пазайздросцілі б! У ім больш прыгажосці і мэты яго больш высакароднае, чым у колішнім абрадзе пасвячэння ў рыцары.

Кожны месяц на заводах падводзяць вынікі працы, і тых рабочых, хто працаваў лепш, узнагароджваюць граматамі, уручаюць ім прэміі. Аб перадавіках вытворчасці журналісты пішучы нарысы, пісьменнікі прысвячаюць ім свае творы. У

дні нараджэння адміністрацыя завода, сябры ім падносяць падарункі, арганізуюць спецыяльныя вечары.

У савецкіх земляробаў стала традыцыяй пасля сяўбы праводзіць свята вясны і працы, а закончышы жніво, — свята ўраджая. У такія ўрачыстыя дні людзі збіраюцца ў маляўнічых гаях, на берагах рэк, азёр. Кіраўнікі калгасаў і саўгасаў падводзяць вынікі пасяўной ці ўборачнай кампаній, а потым, пад гукі марша, перадавікам уручаюць каштоўныя падарункі: гадзіннікі, адрэзы на касцюмы, сукенкі. Звычайна «віноўнікі ўрачыстасці» выстаіваюцца на ўзвышшы, каб бачылі іх усе прысутныя, ім павязваюць праз плячо ганаровыя пунсоўныя стужкі. І стаяць земляробы, нібы фельдмаршалы, усхваляваныя, шчаслівыя, радасныя.

Вялікі Кастрычнік не толькі даў нам права на працу, але і разняволіў чалавека ад працы на эксплуататара. Не радавітасцю ды знатнасцю паходжання, не маёмасным цэнзам вызначаецца месца чалавека ў савецкім грамадстве, а яго справамі, працай на карысць грамадства. Па працы і пашана і гонар.

ПОМНІК ЧЭХАСЛАВАЦКІМ ПАТРЫЁТАМ

Ля чыгуначнай магістралі Брэст — Масква непадальк ад горада Баранавічы ўздымецца помнік ахвярам нямецкага фашызму — тром тысячам чэхаславацкіх грамадзян, расстраляным тут у канцы 1942 года гітлераўцамі. Будаўнікі пачалі падрыхтоўчыя работы да яго ўзвядзення.

Мясцовыя жыхары расказваюць, што на станцыю Баранавічы фашысты прывезлі чэхаславацкіх грамадзян з розных гарадоў рэспублікі, пераважна прадстаўнікоў інтэлігенцыі — настаўнікаў, урачоў, інжынераў з сем'ямі. Калі эшалоны спыніліся, каты прапанавалі ўсім прыбылым пакінуць рэчы, а самім садзіцца ў машыны і «ехаць на абыд». Людзі, якія нічога не падазравалі, выканалі загад. Тры тысячы чалавек, у тым ліку жанчын, дзяцей, старых, гітлераўцы вывезлі за горад на ўрочышча Гай і расстралялі. Частка з іх была забіта на дарозе ў газавых душыгубках.

Праект помніка распрацавалі скульптар Міхаіл Альцішулер, архітэктары Мікалай Мілавідаў, Анатоль Марцініч і Адольф Макараў.

Метр за метрамі адваёваюць віцебскія меліяратары ўрадлівую землі ў балот. **НА ЗДЫМКУ:** бульдозыст В. АСТРОУСКІ.

Фота Г. УСЛАМАВА.

ТАК ЗМАГАЛІСЯ ДЗЯРЖЫНСКІЯ

«Я маю ўсе даныя сцвярджаць, што супрацоўніцтва Дзяржынскіх з намі будзе для нас надвычай карысным». Гэта данясенне камандзіра разведгрупы А. Свентаржэцкага выяўлена ў архіве Інстытута гісторыі партыі пры ЦК КП Беларусі сярод дакументаў партызанскай брыгады імя Чкалава. Я папрасіў былога начальніка асобага аддзела брыгады падпалкоўніка юстыцыі ў адстаўцы Д. Зухбу расшыфраваць радкі данясення.

— У паведамленні камандзіра гутарка ідзе аб родным брату Фелікса Эдмундавіча Дзяржынскага — Казіміру і яго жонцы Люцыі, — сказаў Д. Зухба. — Раскажу аб сустрэчы з імі.

Вясной 1942 года наша партызанская група прабіралася з Мінскага раёна ў Налібоцкую пушчу, каб злучыцца там з буйнымі сіламі народных месціцаў. Раніцай з тумана насустрач нам выплыў хутар. Сустрэлі нас пажылы хударлявы мужчына з бародкай і стройная жанчына. Аднесліся яны да партызан уважліва, клапаціліся, але мы не сталі доўга затрымлівацца. Абагрэўшыся і перакусіўшы, рушылі далей. Толькі праз некалькі месяцаў, я даведаўся, што мы былі на сядзібе Дзяржынава, дзе правёў сваё дзяцінства Фелікс Дзяржынскі, што прымаў нас яго родны брат Казімір...

А потым я сустракаўся з Дзяржынскімі ўжо як з партызанскімі разведчыкамі. Супрацоўніцтва з намі яны пачалі з вясны 1942 года. Казімір Эдмундавіч і яго жонка карысталіся вялікай папулярнасцю сярод мясцовых сялян. Часта вечарамі вясковыя хлопцы і дзяўчаты падыходзілі да іх сядзібы паслухаць пані Люцыю, якая іграла на клавесіне. Людзі больш старэйшага ўзросту раіліся з панам Казімірам, як весці гаспадарку. Дзяржынскіх шчыра паважалі за даброту і чуласць.

Але адносіны мясцовых жыхароў рэзка змяніліся, калі яны даведаліся, што Люцыя, а затым і яе муж пачалі працаваць у Івянцы. Там гітлераўцы стварылі так званое цэнтральнае гандлёвае таварыства. Ніхто, вядома, не здагадаўся, што Дзяржынскія пайшлі туды па нашаму даручэнню, выбраўшы адзін з самых цяжкіх спосабаў барацьбы з ворагам.

Л. Дзяржынская дасканала валодала нямецкай мовай, яе як перакладчыцу часам прыцягвалі да работы ў івянецкай камендатуры, жандармерыі і гестапа. Люцыя атрымала доступ да многіх сакрэтаў акупантаў. Праз яе мы даведаліся шмат незвычайна важнага для партызан.

Недалёка ад горада Маладзечна ёсць вялікая вёска Краснае. Там фашысты арганізавалі велізарныя ваенныя склады. Казімір і Люцыя сабралі звесткі аб складах, перадалі іх нам. І неўзабаве савецкая авіяцыя нанесла па гэтых складах моцны і дакладны бомбавы ўдар. «Феерверк» атрымаўся выдатны!

Баявымі ўдачамі, выратаваннем жыцця многіх байцоў абавязаны былі Дзяржынскімі і летам 1943 года, у час першай варожай блакады Налібоцкай пушчы. Яны паведалі партызанам аб колькасці войск і прыблізных тэрмінах нападу фашыстаў на партызан.

Вельмі вялікую работу Казімір Эдмундавіч вёў па аб'яднанню намаганняў беларускіх партызан і польскіх патрыётаў, па разлажэнню фашыскага гарнізона ў Івянцы. Аб адной аперацыі, падрыхтаванай пры актыўнай удзеле Дзяржынскіх, мне хочацца раскажаць больш падрабязна.

У канцы мая або пачатку чэрвеня 1943 года Адам Свентаржэцкі, у мінулым афіцэр польскай арміі, а ў гэты час — умелы партызанскі разведчык, прапанаваў план захопу Івянца. Невялікі гародок быў добра ўмацаван фашыстамі: наўкол драцяныя загароды, кулямётныя гнёзды, дзоты. Калі б мы вырашылі атакаваць умацаванні, дык панеслі б велізарныя страты. А сілы трэба было берагчы: Дзяржынскія паведамлялі, што фашысты рыхтуюць другую блакаду партызанам.

Свентаржэцкі выклаў план, распрацаваны разам з Дзяржынскімі. У базарны дзень у Івянец павінны пранікнуць партызаны ў сялянскім адзенні і атрады мясцовых польскіх патрыётаў, якімі камандавалі Мілашэўскі і Мархвінскі. Асноўныя сілы партызан прадуладжвалася размясціць вакол горада. Камандзіру разведгрупы даручалася даць сігнал да пачатку паўстання, у якім прымуць удзел і паліцэйскія.

— Паліцай? — перапытаў я.

— Так.

— А вы ўпэўнены, што яны не здрадзяць?

— Казімір Эдмундавіч паручаецца...

Камандаванне брыгады доўга абмяркоўвала гэты план і нарэшце прыняло яго.

Не без боязі чакалі мы 18 чэрвеня. Але ўсё выйшла здорава. Івянец быў захоплены за якіх-небудзь паўгадзіны. Сярод партызан амаль не было ахвяр. На наш бок перайшло 150 былых паліцаў. Два дні над Івянцом лунаў чырвоны сцяг. Два дні гарод быў у руках партызан. Народ з вуснаў у вусны разнёс далёка па ўсёй акрузе вестку аб нашай перамозе. Радасць людзей была бязмежная.

Казімір Эдмундавіч і яго жонка непасрэдна ў захоле Івянца ўдзелу не прымалі. Мы забаранілі ім гэта, таму што бераглі іх. І ўсё ж не ўбераглі...

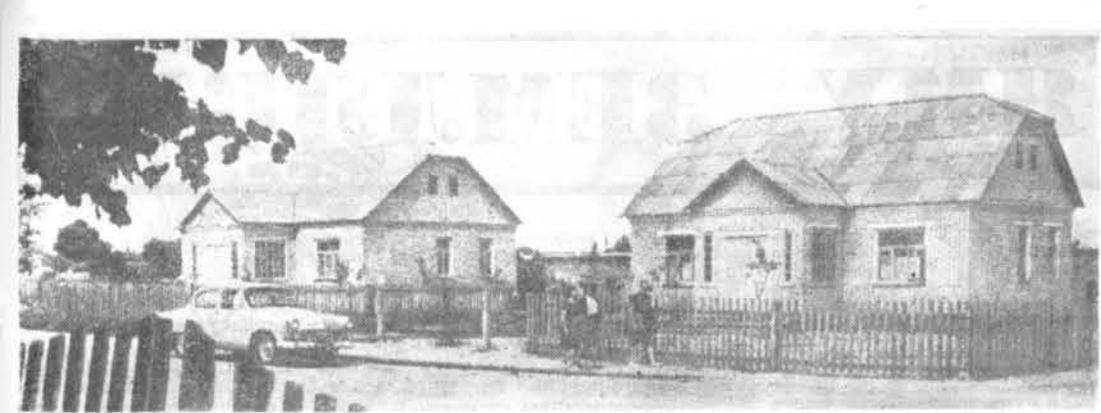
Хоць работа Дзяржынскіх для партызан была строга канспіравана і пра яе не ведалі нават многія кіраўнікі брыгады, гестапаўцам нейкім чынам удалося «расшыфраваць» сапраўдную дзейнасць супрацоўнікаў цэнтральнага гандлёвага таварыства. У ліпені 1943 года Дзяржынскіх схвалілі. Іх катавалі, ад іх патрабавалі звестак аб партызанам. Патрыёты вытрымалі ўсё, не выдалі таварышаў.

У жніўні разам з групай жыхароў Івянца, арыштаваных за супрацоўніцтва з народнымі месціцамі, Казіміра і Люцыю Дзяржынскіх вывезлі за горад і расстралілі на ўскраіне лесу. Сядзіба Дзяржынскага была спалена.

Мясцовыя жыхары потым перанеслі целы патрыётаў на івянецкія могілкі і высклі на скромным помніку над магілай надпіс: «Тут пахаваны расстраленыя нямецкімі фашыстамі ў жніўні 1943 года Казімір і Люцыя Дзяржынскія, нараджэння 1875 г. і 1887 г.»

Казімір і Люцыя аддалі жыццё за перамогу над фашызмам, за росквіт Савецкай краіны, ля калыскі якой стаяў Фелікс Эдмундавіч Дзяржынскі.

Г. БУРАЎКІН.

Фота П. НАВАТАРАВА.

НАШЫ КАРЭСПАНДЭНТЫ ПАВЕДАМЛЯЮЦЬ

НАВАСЕЛЛЕ ЮНЫХ БАРЫСАУЧАН

У юных грамадзян горада Барысава наваселле. Па вуліцы Батурына ўступіў у эксплуатацыю яшчэ адзін дзіцячы сад-яслі на 280 месц. Гэта ўжо 25-я дашкольная ўстанова ў горадзе. У іх цяпер выхоўваецца звыш 4 тысяч Малышоў.

П. БАРОДКА.

УШАНАВАННЕ ВЕТЭРАНАУ

Надаўна ў клубе Бярозаўскай ДРЭС адбыўся вечар ушанавання перадавікоў будоўлі, ветэранаў, тых, хто пачынаў узвядзенне электрастанцыі і працуе тут да сучаснага моманту. 10 год назад пачынаў свой працоўны шлях Аляксандр Кавалевіч. Пачынаў простым рабочым. Цяпер імя заслужанага будоўніка Беларускай ССР, брыгадзіра комплекснай брыгады прамысловага ўчастка А. Кавалевіча запісана ў Кнізе працоўнай славы.

У Кнігу працоўнай славы занесены таксама імёны шафёраў аўтакалоны № 2 Сця-

пана Мазаўца і Мікалая Карповіча, брыгадзіра слесараў Міхаіла Дзядзюшкі, бетоншчыцы Веры Васілеўскай, сталара Аляксандра Карповіча і іншых ветэранаў будоўлі.

Вялікай групе перадавікоў вытворчасці, якія пачыналі будоўніцтва ДРЭС, уручаны Ганаровыя граматы, аб'яўлены падзякі.

Е. СЯЛЕНЯ.

ВЁСКА ЗМЯНІЛА НАЗВУ

Пахлелыя набок паўгнілыя хаціны. Рыпучы журавель над зрубам студні. Так калісьці выглядала вёска, што стаіць непадалёк ад шашы Ашмяны — Астравец. Яна называлася Калатуны. Сем'і сялян раслі хутка, дзяліліся, а зямлі не прыбаўлялася. У братоў Антона і Вікенція Антановічаў зямельныя надзелы дайшлі да адной дзесяціны. З-за кавалка зямлі людзі сварыліся, а часам біліся. Голад, галеча і бяспраўе былі пастаяннымі спадарожнікамі жыцця людзей.

Жыццё калатунцаў змянілася з прыходам Савецкай улады. З'явіліся дабротныя дамы, выраслі маладыя сады,

Над шыфернымі дахамі многіх дамоў узвышаюцца тэлевізійныя антэны, з'явіўся водаправод. У вёсцы добрая школа. Дастатак прышоў у сем'і. Людзі сталі жыць у згодзе і дружбе. Тады яны і вырашылі змяніць назву сваёй вёскі. Цяпер былыя Калатуны называюцца Дружба.

А. ПЛЯХАНАЎ.

ВУЧАЦА ЛЮДЗІ РОЗНЫХ УЗРОСТАУ

Больш дзвюхсот навучэнцаў атрымалі сярэдняю адукацыю ў Іванаўскай вясчэрняй школе за гады існавання. Многія паспяхова закончылі інстытуты і тэхнікумы.

Былы выпускнік Ігар Гардашук скончыў Брэсцкі педінстытут і працуе намеснікам дырэктара Іванаўскай школы. Яўген Багнюк пасля вясчэрняй школы скончыў Мінскі інстытут фізічнай культуры і ўзначальвае дзіцячую спартыўную школу. На завочным аддзяленні Мінскага інстытута замежных моў вучыцца выкладчык Опальскай школы Аляксандр Шумак.

А. ШВАБ.

крупные склады с оружием. Вскоре советская авиация уничтожила эти склады. Хотя подпольная работа Дзержинских была законспирирована, в июле 1943 года их схватили гестапсцы. Патриоты стойко выдержали все мучения, не выдали товарищей по оружию. В августе 1943 года Казимира и Люцию Дзержинских расстреляли [ТАК ЗМАГАЛІСЯ ДЗЯРЖЫНСКІЯ, 3 стр.].

В № 32 нашей газеты мы рассказывали о книжке, которую написал Денис Горбачевич после поездки на Случчину. Два месяца пробыл он на гостеприимной белорусской земле. Ездил по деревням, говорил с людьми, восхищался переменами, происшедшими за годы Советской власти. О своих впечатлениях даже написал статью в районную газету. Но не с добрыми намерениями приехал к нам Горбачевич. Об этом свидетельствует его грязная книжонка «Два месяца в гостях у колхозников», изданная в США. Лицемерием и беспардонностью Горбачевича возмущены его земляки. На 5 стр. мы печатаем письма Ивана Михневича из Случка, Владимира Борисевича из деревни Аношки, Татьяны Бурак из деревни Гальчицы и Аркадия Радюка из поселка Десятины, в которых они дают достойную отповедь клеветнику [НЕ ВЕРЦЕ ЯМУ, ЗЕМЛЯКІ!].

Статья «...ВЫЛУЧАНЫ НА АТРЫМАННЕ ДЗЯРЖАУНАЙ ПРЭМІІ БЕЛАРУСКАЙ ССР» (6 стр.) знакомит читателя с произведениями белорусских писателей, журналистов, художников, композиторов, кинематографистов, артистов, выдвинутыми на соискание Государственной премии БССР. В этом списке имена композитора Е. Тикоцкого, поэта Р. Бородулина, прозаика М. Стрельцова, журналистки В. Полторан, художника Г. Поплавского и многих других.

Недавно парижское издательство П. И. Ю. Ф. выпустило сборник стихов и рассказов молодых украинских писателей «Новая литературная волна на Украине». Тенденциозность в подборе произведений, предисловие Эммануэля Райса с многословным экскурсом в историю украинской литературы свидетельствуют о том, что сборник издан не столько для ознакомления французского читателя с современной украинской литературой, сколько для того, чтобы посеять разлад между советскими писателями, противопоставить творчество молодых революционному опыту старшего поколения. «Обидно, что антология украинской поэзии, изданная в Париже, — пишет В. Коротич, один из авторов, включенных в сборник, — составлена поверхностно и тенденциозно, как приложение, как иллюстрация к чуждым для нас политическим тезисам» [ГНІЛЫЯ ПАМІДОРЫ ПАНА РАЙСА, 7 стр.].

СЕГОДНЯ В НОМЕРЕ

ДЛЯ ТЕХ, КТО НЕ ЧИТАЕТ ПО-БЕЛОРУССКИ

Передавая сегодняшнего номера «ЧАЛAVEK I ПРАЦА» посвящена тем, кто трудится у станков и на колхозных полях, чьими руками осушены вековые болота и выстроены города. У нас в стране говорят: «Звезды героев труда и героев ратных подвигов отливают из одного металла». Золотой Звездой Героя Советского Союза награждаются те, кто совершает подвиги, защищая свое Отечество. Золотые Звезды Героев Социалистического Труда сверкают на груди тех, кто самоотверженно трудится на благо Родины. Среди них бывшая батрачка, а ныне известная на всю республику доярка Лидия Асиюк, мастер участка Николай Харитонович, рабочие, колхозники, ученые, государственные деятели.

Сорок лет назад правительство СССР учредило в нашей стране орден Трудового Красного Знамени. О первом кавалере этого ордена Никите Менчукове из деревни Чигринки Могилевской области рассказывается в статье «ОРДЭН НУМАР АДЗІН» (4 стр.). Весна в тот год выдалась ранняя, дружная. Лыдины, с треском и грохотом налезая одна на другую, сгрудились под мостом, а тут еще вздыбились плоты, вмерзшие зимой в лед. Мост угрожающе раскачивался под бешеными ударами воды, льдин и плотов. Спасти его можно было, только разрубив завал из плотов. Это и сделал Никита Менчуков. Обвязавшись веревкой, он бросился в воду. Всю ночь шла борьба человека со стихией. Жизни Менчукова угрожала смертельная опасность, но он не отступил. Мост, имевший важное стратегическое значение, был спасен. За этот подвиг Никита Менчуков был награжден первым орденом Трудового Красного Знамени.

В рядах народных мстителей в годы Великой Отечественной войны сражались брат Фелікс Эдмундавіча Дзержынскага Казімір і яго жона Люцыя. Казімір і Люцыя Дзержынскіе пачалі супрацоўнічаць з партызанамі з вясны 1942 года. Л. Дзержынская в совершенстве владела немецким языком, ее как переводчицу часто привлекали к работе в ивянецкой комендатуре, жандармерии и гестапо. Имея доступ к секретным документам, она передавала партизанам ценные сведения. В частности, Казімір і Люцыя Дзержынскіе паведавалі, што возле деревни Красное расположены

НЕ ВЕРШЕ ЯМУ, ЗЕМЛЯКІ!

У № 32 «Голасу Радзімы» мы расказвалі нашым чытачам аб кніжцы, якую напісаў Дзяніс Гарбацэвіч пасля пазедкі на Случчыну ў 1966 годзе. Два месяцы прабываў ён на гасціннай беларускай зямлі. Ездзіў па вёсках, гутарыў з людзьмі, захапляўся тымі пераменамі, што адбыліся на Случчыне за гады Саветскай улады. Аб сваіх уражаннях нават напісаў артыкул у раённую газету. Але не з добрымі намерамі, не з адкрытым

сэрцам прыязджаў да нас Гарбацэвіч. Аб гэтым сведчыць яго паклёпніцкая кніжка «Два месяцы ў гасцях у калгаснінаў», выдадзеная ў Злучаных Штатах. Рэцэнзію на яе прачыталі нашы чытачы ў газеце «Голас Радзімы». У рэдакцыю прыйшло шмат пісем, у якіх случчане выказваюць абурэнне несумленнасцю і крывадушшам Гарбацэвіча. Сёння мы друкуем некаторыя з гэтых пісьмаў.

ПАВАЖАЎ БЫ ПАМЯЦЬ МАЦІ

З вашай газеты (№ 32) я даведаўся аб неверагодна крывадушным учынку Дзяніса Гарбацэвіча, які паклёпнічае на зямлю, дзе нарадзіўся, на сваякоў і знаёмых. Проста ў галаве не ўкладваецца, як можна здрадзіць памяці замучанай фашыстамі маці, расстралянай сястры з дзецьмі. Чалавека прымалі як дарагога гасця, а ён выглядаў і вынохаваў, як бы найгорш нашкодзіць, мацней укуціць. Гэта ўжо сапраўды звычайка гадзюкі.

Ён жа бачыў уласнымі вачыма, што было на Случчыне да рэвалюцыі. Убачыў і сучасную Случчыну, велізарныя змены, якія адбыліся там. Чаму ж ён не расказаў праўду, а паставіў усё з ног на галаву?

У 1967 годзе на свята 8 сакавіка я прыехаў у сваю родную вёску Рабак, што на Случчыне. У маёй маці сабралася некалькі жанчын,

каб адзначыць свята. Гэта былі сівыя жанчыны, якія многа бачылі на сваім вяку. Яны ўспаміналі мінулае, параўноўвалі. Я сядзеў за сталом, як зачараваны, і слухаў, што гаварылі жанчыны. Цяжкая ім выпала доля, але на старасці атрымалі яны магчымасць жыць спакойна і ў дастатку. Як прыемна было бачыць іх добрыя ўсмешкі, чуць смех. Не, не пераканае Гарбацэвіч нікога, што пры цары было лепш.

А чаго варта яго сцвярдзенне, што «...за турыстамі соцадз, кроку не даюць ступіць...» Якая хлусня! У 1960 годзе прыязджаў з Амерыкі мой дзядзька Адам Міхневіч. 90 дзён гасціў ён на Радзіме. Я разам з ім ездзіў у Мінск, Ленінград, Кіеў, Волгаград, Сочи, Ялту, Маскву. Ён гасціў у многіх вёсках. І ні на якое сачэнне, ні на якую забарону і намяку не было. Можна, ветлівасць і гасцінасць Гарбацэвіч лічыць сачэннем?

Адам Сцяпанавіч сустракаўся з мноствам знаёмых і незнаёмых, з сябрамі і прыцэлямі далёкага дзяцінства і юнацтва, з усімі размаўляў на розныя тэмы, успамінаў

мінулае, радаваўся і здзіўляўся сучаснаму. І яму многа расказвалі, паказвалі. А ў нашай вёсцы і паказаць ёсць што, і расказаць ёсць аб чым. Калгас багаты, людзі жывуць у дастатку. З нашай вёскі выйшлі юрысты, аграномы, настаўнікі, афіцэры Савецкай Арміі, урачы, навуковыя супрацоўнікі, кіраўнікі буйных арганізацый і ўстаноў. Гэта дзеці і ўнукі такіх васьмі вёскаў маці і бабалеў, з якімі я святкаваў 8 сакавіка.

96 маіх аднавяскоўцаў змагаліся з фашыстамі ў радах Савецкай Арміі і партызанскіх атрадах. 36 чалавек не вярнуліся дадому. Цэлымі сем'ямі ішлі ў ляс, каб прыняць удзел у барацьбе з ворагам. Прыклад адной нашай вёскі разбівае ўшчэнт сцвярдзенні Дзяніса Гарбацэвіча, быццам наша армія пазбаўлена патрыятызму. Не толькі армія, а ўвесь савецкі народ быў поўны пацужы савецкага патрыятызму.

Шаснаццацігадовым хлопцам і я ўступіў у партызанскі атрад. Я добра разумеў, на што іду, дзеля чаго бяру ў рукі вінтоўку, якая, дарэ-

чы, была ўровень са мною. І нават у моманты смяротнай небяспекі я ні разу не пашкадаваў, што так паступіў. Што гэта было? Дзіцячы неабдуманы ўчынак, пошук рамантыкі? Не! Гэта было тое, чаго так упарта не хоча прызнаць Гарбацэвіч, — увесь савецкі народ ад малона да старога стаў на абарону свайго Радзімы, каб выратаваць яе ад заняволення.

Родная маці Дзяніса Гарбацэвіча выбрала смерць, а не рабства. Яго сястру разам з дзецьмі расстралялі гітлераўцы. Што б яны сёння казалі, калі б пачулі свайго сына і брата, які сцвярджае, што партызанскі рух тлумацьца толькі жорсткасцю фашыстаў.

У Адама Сцяпанавіча Міхневіча ёсць на Любаншчыне родная сястра Агата. Ёй 83 гады. У яе сем дачок. Чатыры з іх скончылі вышэйшыя навучальныя ўстановы і працуюць педагогамі. Пятая — медработнік. Агата і яе муж нават не былі калгаснікамі, былі аднаасобнікамі. Аднак іх дзецім была прадастаўлена магчымасць вучыцца. Што на гэта ска-

жа Гарбацэвіч, які заяўляе, што ў нашай краіне вучацца толькі дзеці кіраўнікоў і камсамольцы?

Нашы ўстановы грамадскага харчавання ён называе «абжоркамі». Гэта ўжо хамства. Яму проста зайдзросна, што ў нас заўсёды можна смачна і танна паесці. А вось яму, бадай, у Амерыцы туга давялося, калі вырашыў зарбіць на паклёне.

Будучы ў Савецкім Саюзе, Гарбацэвіч пераканаўся ў нашых велізарных дасягненнях ва ўсіх галінах жыцця. Ён бачыў і нашы недахопы. Ды аб іх і не маўчыць наш друк. Партыя, народ ведаюць, што ўскрыццё недахопаў дапаможа іх хутчэй ліквідаваць.

Гарбацэвічу, бачыце, на кожным кроку здаюцца злодзеі і хабарнікі. Чаму б яму сябе не аднесці да катэгорыі злодзеяў і хабарнікаў? Ён жа па-зладзейску паводзіў сябе на нашай зямлі, а прыехаў у Амерыку і за хлуслівую кніжачку атрымаў хабар.

Іван МІХНЕВІЧ.

Случч.

У НАС НЯМА З ІМ НІЧОГА АГУЛЬНАГА

Даведаўшыся, як «аддзячыць» сваёй Радзіме, сваім землякам і родным за гасцінасць аўтар кніжкі «Два месяцы ў гасцях у калгаснікаў», не магу застацца ў баку.

Я член калгаса імя Дзяржынскага Случкага раёна, у якім у час свайго прыезду ў Савецкі Саюз пабываў Гарбацэвіч. Добра памятаю яго прыезд і яго артыкул у нашай раённай газеце, дзе ён захапляўся тымі зменамі, якія адбыліся ў нас за 50 год Савецкай улады.

Ён прыехаў да нас з другога свету, і ўсё тое, чым мы жывём, да чаго мы прывыклі, выклікала ў яго цікавасць і захапленне. Што ж, гэта заканамерна — не такой ён пакідаў Беларусь, калі ад'язджаў шукаць лепшага жыцця.

У нашым калгасе пабывала ўжо нямаля інашэцкаў: японцы, французы, кубінцы, паліякі, в'етнамцы, канадцы, амерыканцы, румыны. Мы заўсёды сустракалі гасцей хлебам-салю, паказвалі ім нашы палі, фермы, наша жыллё. І не было выпадку, каб гасці, якія гаварылі, што ў нас ім падабаецца, у сябе дома пісалі адваротнае.

А Гарбацэвіч, калі быў у нас, дагаджаў нам, паехаў ад нас — аблівае нас гразёю. Мы любім кнігі, лічым іх неад'емным элементам чалавечай культуры, але гэты «аўтар» і яго «праца» варты толькі асуджэння.

Як можа Гарбацэвіч разважаць аб патрыятызме, калі сам не мае аб ім уяўлення, калі за грошы ён гатовы прадаць самае святае — Радзіму? У нас, беларусаў, няма нічога агульнага з гэтым чалавекам.

Вы, Дзяніс Гарбацэвіч, былі ў канторы нашага калгаса і гутарылі са старшынёй Героём Сацыялістычнай Працы Аркадзем Гусаковым. Ён паказаў вам нашу гаспадарку, нашы пабудовы, ён расказаў вам, што на тэрыторыі калгаса працуюць дзве сярэднія школы — ў Бокшыцах і Прончыцах, васьмігодка ў вёсцы Гарадзішча і 6 пачатковых школ у іншых вёсках, што ў нашым калгасе 34 аўтамашыны, 36 трактараў з поўнымі комплектамі прычэпнага інвентару, што фермы нашы механізаваны. Вы сваімі вачыма бачылі чалавека, які адкормлівае 1 000 галоў свіней адначасова пры

дапамозе механізмаў. На нашых палях працуюць на ўборцы збожжжа 11 камбайнаў.

Вы бачылі калгасныя клубы (а іх у нас сем), дзе ёсць бібліятэкі, рэгулярна дэманструюцца кінатэатры. Маншына, на якой вы аглядалі калгас, спынілася побач з новым палацам, які будзеца. Вы не маглі не бачыць яго.

На тэрыторыі калгаса працуюць чатыры медпункты. Мы гарантаваны, што ў выпадку захворвання атрымаем кваліфікаваную медыцынскую дапамогу.

Вашы родзічы ўжо пісалі, што ў нас вучацца ўсе дзеці незалежна ад службовых або іншых прывілей бацькоў, прыводзілі прыклады. Я дадам. У вёсцы Ушаловічы жыве Серафіма Супрыяновіч, удава. Усе яе 10 дзяцей маюць вышэйшую адукацыю, усе як адзін.

Вы гаворыце, што мы мно-

га працуем. Так, гэта праўда. У нас яшчэ многа спраў. І пакуль вы высмоктваеце з пальца розныя небяліцы, мы сваю раку Случ пускаяем на новаму рэчышчу, асушаем яе пойму. Ва ўрочышчах «Гуляй» і «Гусак», там, дзе на вашай памяці была непраходная багна, хутка закаласіцца жыта.

Калі б я гэта пісьмо пісаў асабіста вам, Гарбацэвіч, я бы яго пачаў словамі: «Шматнепаважаны пані!». І скончыў бы так: «Са шчырай непавагай да вас...» Але я пішу не вам, а ў газету, і раблю гэта таму, што нашу брудную кніжку можа прачытаць добры чалавек, які воліць лёсу апынуцца за межамі Радзімы. Я пішу іменна для такіх людзей. Не верце гэтаму прадажнаму пісакі!

Аркадзь РАДЗЮК.
Пасёлак Дзесяціны
Случкага раёна.

ДВА АБЛІЧНЫ ГОСЦЬ

Я пачуў аб Дзянісу Гарбацэвічу, калі ён прыязджаў з Амерыкі да родных у вёску Кальчыцы. Гэта на суседстве з нашай вёскай Аношкі. Гарбацэвіч здзіўляўся зменам, якія адбыліся на вёсцы за гады Савецкай улады, захапляўся ростам дабрабыту нашых людзей. Яго сустрэлі гасцінна, усё было добра.

І вось Гарбацэвіч вярнуўся ў Амерыку і выпусціў кніжку «Два месяцы ў гас-

цях у калгаснікаў». Проста не верыцца, што так можа паступіць чалавек. Відаць, нямаля заіпаў і яму за гэты брудны паклёп.

Дзяніс Гарбацэвіч напісаў не так, як яно ёсць на самой справе. Напрыклад, ён піша, што ў нас вучацца толькі дзеці кіраўнікоў, камсамольцы. Гэта зусім не так. Дзверы школ, інстытутаў адчынены для ўсіх. Я раскажу аб нашых калгасніках, жыхарах вёскі Аношкі. Вось Павел Тышкевіч. Ён — радавы калгаснік. У калгасе на палыхых работах працуе і яго жонка. У Паўла Тышкевіча дзве дачкі. Старэйшая Ніна скончыла педінстытут, працуе настаў-

ніцай, а малодшая Валя вучыцца ў медінстытуце, будзе ўрачом.

У Амерыцы за вучобу трэба плаціць вялікія грошы, а ў нас, наадварот, дзяржава плаціць студэнтам кожны месяц стыпендыю. Зяць Паўла Тышкевіча, таксама выхадзец з прастай калгаснай сям'і, скончыў інстытут у Ленінградзе.

Або ўзяць Мікалая Акуліча. Ён — рабочы лесазавода. Адна яго дачка працуе бухгалтэрам, другая вучыцца ў тэхнікуме ў Мінску.

У нашай вёсцы многія калгаснікі скончылі інстытуты. Сын удавы Ганны Дашкевіч Віктар скончыў аспірантуру, працуе выкладчыкам у інсты-

туце. Усё гэта ніяк не вяжацца з вымысламі Дзяніса Гарбацэвіча.

Яшчэ ён піша ў сваёй кніжцы аб тым, што вёскі мала змяніліся за гады Савецкай улады. Гэта ж няпраўда! У час Вялікай Айчыннай вайны наша вёска і ўсе вёскі былога Палікарпаўскага сельсавета былі спалены фашыстамі. За насляваенныя гады пры дапамозе Савецкай улады і калгаса вёскі адбудаваліся. І дамы цяпер не такія, як раней, а крыты шыферам, гонтай, бляхай. Да Кастрычніцкай рэвалюцыі ў дамах вачарамі гарэлі лучыны, газоўкі, а цяпер у кожнага селяніна электрычнасць. Хто паверыць паклёпу Гарбацэвіча,

што за гады Савецкай улады вёскі не змяніліся?

Мой бацька загінуў на фронце ў час Вялікай Айчыннай вайны. Я працую брыгадзірам у калгасе. Брат мой скончыў інстытут. Як гавораць, без бацькі вывучыўся. Для нас гэта не навіна. Аб усіх клопаціцца родная Савецкая ўлада.

Назва нашага калгаса — «Мір». Мы працай умацоўваем мір ва ўсім свеце. І ніякая хлусня не перашкодзіць гэтаму.

Уладзімір БАРЫСЕВІЧ.
Вёска Аношкі
Случкага раёна.

НЕ ДАЗВОЛІМ ГАНІЦЬ РАДЗІМУ

Я бачыла Дзяніса Гарбацэвіча, калі ён два гады назад прыязджаў у наш калгас «Расія». У той час ён усё хваліў, гаварыў, што мы

жывём багата, смачна ядзім і хараша апранаемся. Хацелася і мне, каб чужаземны госць зайшоў да мяне ў хату, паглядзеў, як я жыву.

Я яму расказала, што калі мы ў 1944 годзе выйшлі з лесу, то на дзехах маіх не было сподняга, што ад голы і нястачы, якія выпалі на нашу долю ў час блакады, памёрлі дзве маіх дзяцей Вова і Гра, што мы перанеслі столькі гора, што Дзяніс уявіць сабе не можа.

А што сёння? У мяне ў жывых засталася чацвёрка

дзяцей. Арына, старэйшая дачка, жыве ў вёсцы Копань у такім прыгожым цагляным доме, які раней не ўсякі памешчык меў. Другая дачка, Марыя, скончыла педагагічны інстытут і ўжо больш 15 год працуе настаўніцай у Грэскай сярэдняй школе. Мае вышэйшую адукацыю і яе муж Аляксандр Багіньскі. Сын Сцяпан скончыў медыцынскі інстытут і працуе хірургам. Самая малодшая, Сося, працуе інжынерам на Случкім заводзе сельгасмашын і заводна вучыцца на 5

курсе Беларускага політэхнічнага інстытута.

Усе дзеці ўладкаваны, маюць сем'і. Я жыву адна, але сумаваць няма калі. Дзеці і ўнукі амаль кожны дзень наведваюцца да мяне. У мяне ж і яблык, і груш, і сліў, і ўсяго-ўсяго — хоць дарогу высыпай.

Дык вось, хацела я Дзяніса Гарбацэвіча запрасіць да сябе, а цяпер вельмі рада, што не зрабіла гэтага. Крывадушны ён чалавек. Мы ў Гальчыцах даведаліся, як ён

нас абганіў, вярнуўшыся ў сваю Амерыку. І дараваць яму гэтага не можам. Ён не толькі плюнуў у твар кожнаму з нас, ён абліў гразёю самае святае для нас — нашу Радзіму.

Няхай сабе там за граніцай п'е кофе, а мы будзем есці сырое сала і яйкі, але ганіць нас крывадушнаму чалавеку не дазволім.

Тацяна БУРАК.
Вёска Гальчыцы
Случкага раёна.

ОРДЭН НУМАР АДЗІН

Усё пачалося з невялікай заметкі ў часопісе «Навука і жыццё», якая называлася: «Першыя ўзнагароды Геройны Саветаў». «Першым кавалерам ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга РСФСР, — пісалася ў заметцы, — стаў селянін сяла Чыгрынікі Гомельскай губерні Менчукоў».

Вось здорава, падумаў я. Першы кавалер ордэна працы — наш зямляк, селянін з Гомельскай губерні! А раптам ён жывы, а раптам і ордэн захаваўся? Я сабе ўжо ўяўляў гэтую сустрэчу...

Бяру карту Беларусі і нецярпліва ўглядаюся ў назвы вёсак. Чыгрынікі... Гомельская губерня... Няма такой назвы ў Гомельскай вобласці. Аднак з таго часу тэрытарыяльныя граніцы абласцей некалькі разоў мяняліся. Шукаю паблізу. Бранская вобласць. Няма сяла Чыгрынікі. Магілёўская. І тут няма. Але, стоп! Ёсць жа нейкая Чыгрынка ў Кіраўскім раёне, непадалёку ад Магілёва.

Тэрмінова заказваю тэлефонную размову з Кіраўскім райвыканкамом. Вёска Чыгрынка ў раёне ёсць, але пра Менчукова, першага героя працы, нічога не чулі. «Каб так быў, можаце быць упэўнены, у выканкоме ведалі б пра яго», адказалі па тэлефоне.

Але пошукі мае на гэтым не спыняюцца. Іду ў Вярхоўны Савет БССР, у аддзел узнагарод. Адказ несучынальны. Пішу ў Маскву ў Гістарычны музей і, не чакаючы адказу, іду ў Мінскі Дзяржаўны архіў Кастрычніцкай рэвалюцыі і сацыялістычнага будаўніцтва. Там пра Менчукова таксама нічога не ведаюць. Два дні корпаюся ў архіўных дакументах 20-х гадоў і — дарэмна. Зноў звяно ў Прэзідыум Вярхоўнага Савета БССР. Звестак пра Менчукова няма. Раяць звярнуцца ў Вярхоўны Савет РСФСР. Была пятніца, і тэлефонную размову вырашыў адкласці да панядзелка. Раптам мне «стукнула» — пазвано ў Чыгрынку. Можна там ёсць паштовае аддзяленне ці сельсавет.

— Ёсць у вас у вёсцы Менчукоў?
— Ёсць. Нават два. Які патрэбен?

Імя і імя па бацьку я не ведаю. У заметцы стаяла адно толькі прозвішча.
— Патрэбен першы ардэнаносец.

Доўгае маўчанне.
— Хто з Менчуковых жыве ў вёсцы?

— Іван Андрэевіч Менчукоў. Ён нядаўна выйшаў на пенсію.

Прыкідваю. 60 гадоў. Значыць, тады яму было каля дзесяці. Не, гэта не ён. Нашаму герою зараз павінна быць 70—75.

— А другі?
— Другі малады.
Тэлефон зноў некалькі секунд маўчыць, а затым прыемны жаночы голас адказвае:

— У вас у Мінску жыве наш аднавясковец. Менчукоў Георгій Цярэнцьевіч. Яму гадоў 70—75.

— Ён! — захваляваўся я. — Гэта ён. Скажыце, калі ласка, яго адрас?

— А хто яго ведае...
Бягу ў адраснае бюро. Хваляванне мае нарастае. Мінгардаведка адказвае, што Менчукоў у Мінску не жыве.

Ёсць «Менчукоў». Жыве па праспекце Леніна, 92, кватэра 16.

Даведваюся пра нумар тэлефона. Званю. Густы бас адказвае:

— Так, я Менчукоў. Так, нарадзіўся ў Чыгрынцы. Ці ёсць у мяне ордэн Працоўнага Чырвонага Сцяга? Ёсць, чаму ж не...

Мне стала гарача. Нягледзячы на позні час дамаўляюся аб сустрэчы.

Дзверы мне адчыніў высокі сівы чалавек.
— Калі вы атрымалі ордэн? — паспешліва пытаюся ў яго.

— Даўнавата, да 30-годдзя БССР.

Мне стала крыху не па сабе.

— А вы не ведаеце, хто ў вас у Чыгрынцы ў пачатку дваццатых атрымаў ордэн Працоўнага Чырвонага Сцяга?

— Ведаю. Я ж першы старшыня сельсавета і сам уручаў гэты ордэн Мікіту Панку.

Мікіту Менчукову, вы хацелі сказаць.

— А мы яго па-вясковаму Панком называлі.

Да позняй ночы я слухаў расказ Георгія Цярэнцьевіча, а назаўтра раніцою паехаў з ім у Чыгрынку.

Якія там прыгожыя мясціны! На дзесяткі кіламетраў цягнецца густы бор з векавымі магутнымі соснамі і дубамі. З такіх дрэў калісьці будавалі палацы ў Пецярбургу і Варшаве.

— Усё гэтае наваколле, — гаварыў мой спадарожнік, — некалі належала памешчыку Эмануілу Булгаку. Аднаго лесу было ў яго больш за дваццаць тысяч дзесяцін. Ну, а Менчуковы? Менчуковы колькі ні біліся, больш аднаго надзела зямлі прыдбаць не маглі. Чаго толькі не рабілі, каб пракарміцца — і лацці плялі, і рыбу па начах лавілі...

А вось і Чыгрынка. Тут жыве родная дачка Мікіты Менчукова Соф'я Мікітаўна Цыбульская. А неўзабаве высвятляецца, што яе бацьку помняць многія жыхары вёскі: завуч мясцовай школы дзесяцігодкі Васіль Ігнатавіч Кячыла, пенсіянеры Аграфена Кірылаўна Кулікава і Майсей Іванавіч Чмых і многія іншыя.

Мікіта, першы чыгрынкаўскі ардэнаносец. Мне здаецца, што цяпер я ўсё ведаю пра яго, і не толькі ведаю, — асабіста знаёмы з ім. Бачу яго невысокую каржакаватую постаць, маладзецкі саламяны чуб над гарэзлівымі светлымі вачыма.

...Трэці год гніў у акапардавы грэнадзёрскага імператрыцы Елізаветы 14-га палка Мікіта Менчукоў.

Аднойчы золнім лютаўскім ранкам на фронт прыйшло пісьмо. Пісалі з дому. Ну і справы! Мужыкі падпалілі маёнтак Булгака, а дабро падзялілі паміж сабой. Неўзабаве паказалі Мікіту лістоўку, у якой пісалася, што ўся зямля павінна належаць яе законнаму гаспадару — народу. А ў хуткім часе ў аконы прыйшла вестка — рэвалюцыя! Царскі трон паляцеў дагары нагамі. І рашыў Мікіта падацца дадому, у сваю Чыгрынку.

...Я хаджу па вясковых сцежках і ўяўляю сабе, як некалі хадзіў па іх Мікіта

Менчукоў, як жыў і змагаўся. А на яго долю выпала нямала выпрабаванняў. Быў ён з тых, хто сарцам усім прыняў Савецкую ўладу, хто ў любы момант гатоў быў ахвяраваць за яе жыццём.

Хто першы памочнік новай улады пры зборы прадрозверстка? Мікіта Менчукоў. Ого, прадрозверстка! Гэта не абы-што. Па некалькі разоў на дзень збіраліся сяляне на сходкі. Паспрабуй вызначыць дакладна, колькі каму здаць хлеба, мяса, аўчыны. А здаваць трэба. У Маскве і Пецеры рабочы клас галадае.

— Ведаеце, — успамінае Георгій Цярэнцьевіч, — бывала і так, што нашы сходкі заканчваліся агульнай бойкай. Памятаю, як аднойчы Мікіта задаў добрую дупцоўку двум куркулям Шпону і Жыжыку. За што? Не хацелі хлеба здаваць, паршыўцы. «Бедна жывём, — стагналі абодва, — на нішчынай цаціцы сядзім»...

Або яшчэ такі выпадак. Была ў нашай вёсцы рыбалявецкая арцель ці, правільней, брыгада на паях. Лавілі рыбу і зімой, і васьмь нехта ўпусціў невад. А невад гэты грошай і поту нам каштаваў. «Хлопцы, я дастану», — сказаў Мікіта. Ён распрануўся і нырнуў у палонку, пад лёд. Праходзіць хвіліна, другая — няма. Думалі — загінуў. Аж не, выплыў і невад выцягнуў з вады. І хоць бы што. Апрунуўся і хутчэй дадому. Там выпіў кілішак — і на печ. А назаўтра як нічога і не было.

— Ну, а ордэн, ордэн за што атрымаў Мікіта Менчукоў?

— У той год рашылі чыгрынцы арганізаваць камуну і назваць яе дарагім для ўсіх імем «Кастрычнік». Вясна выдалася ранняя, гарачая, з палёў хутка сышоў снег, і настрой у сялян быў святочны: ранняя вясна — да хлеба. А сеяць было што, дзяржава тады дапамагла нам — дала ў кродцы насенне, сельгасінвентар, нават трактар...

І вось аднойчы Мікіта ішоў з поля берагам Друці. Не заўважыў, як падшоў да маста. Падшоў і спыніўся, аглушаны ровам вады, трэскам крыг, што лезлі адна на адну. А тут яшчэ ўздзібіліся

плыты, што ўмерзлі зімой у лёд.

Мікіта ўзышоў на мост і адчуў, што ён калышца, стогне пад шалёнымі ўдарамі вады, крыг і плытоў.

— Эге ж, знясе мост далібог, знясе, — прамільгнула ў галаве. — Трэба разбіваць плыты.

Людзей на беразе сабралася многа, але смельчакоў не знаходзілася. Мікіта кінуўся ў блыжэйшую хату, схопіў там сякеру, лом і вярнуўся назад.

— Мікіта, не лезь, загінеш, — кінуліся да яго жанчыны.

Але ён вырваўся і крыкнуў мужыкам: «Давайце вярнуць». Яго абвязалі. Прайшла яшчэ хвіліна — і Мікіта быў ужо на сярэдзіне ракі. Ён сек жэрды, перавясла, крышму тоўстыя глыбы лёду. Крыга, на якой стаяў Мікіта, раптам перавярнулася. Мікіта пласнуўся ў ваду, бурны патак панёс яго пад мост. Вярхоўка, якой Мікіта быў абвязаны, пачала рвацца. Народ на беразе ахнуў. Але раптам сярод крыг зноў паказалася Мікітава галава. Ён плыў да Гарэлай Грывы — астраўка на сярэдзіне ракі. Сяляне спуцілі на ваду лодку. Вось Мікіта ўжо на беразе. Нехта дае яму сусоў адзенне. Мікіта абвязаўся вярхоўкай і зноў палез у раку...

Амаль усю ноч ішло змаганне чалавека са стыхіяй. Мост быў выратаваны.

На досвітку прыехалі чырвонаармейцы, прывезлі мяхі з пяском, жалезныя тросы. Мост замацавалі як трэба. Да Мікіты падшоў камандзір чырвонаармейцаў, моцна паціснуў яму руку.

— Дзякуй табе, дарагі таварыш! Ты зрабіў сапраўдны подзвіг... У краіне пасля вайны захавалася вельмі мала мастоў. І кожны з іх нам вельмі патрэбен. А гэты асабліва. Ён мае стратэгічнае значэнне. Адным словам, заслугоўваеш, Мікіта, самай высокай узнагароды. Я далажу аб табе камандаванню...

— Нічога мне не трэба. Мост жа цяпер не Булгака. Наш! — адказаў Мікіта. Затым, крыху падумаўшы дабавіў: — Вось калі можна, дайце фунты два солі... Дзеці хварэюць...

А праз месяц у Чыгрынцы было вялікае свята. Мікіта Менчукоў атрымліваў самую высокую ўзнагароду Краіны Саветаў — ордэн Працоўнага Чырвонага Сцяга, шарсцяны адрэз у белую палоску і пуд солі. Каля памяшкання рэўкома сабралася ўся вёска. З горада Быхава спецыяльна прыехаў ваенны аркестр.

— Бацька наш вельмі ганарыўся ордэнам, — расказвае Соф'я Мікітаўна Цыбульская, дачка героя. — Ён заўсёды надзяваў яго з чырвоным бантам. Помню, як людзі любілі і паважалі яго і на

ўсіх сходках абавязкова выбіралі ў прэзідыум. Часта ён сустракаўся таксама са школьнікамі, расказваў ім, як ваяваў у грамадзянскую з беларусамі. А памёр мой бацька ў 1933 годзе, пасля цяжкай хваробы. Дало сябе значыць акупае жыццё. Маці ўсе даваенныя гады атрымлівала за яго пенсію. Калі пачалася вайна, мы, дзеці, паралі ёй схаваць ордэн. Яна не захацела, сказала, што гэта бацькаў, а значыць і яе, і хавала ордэн за пазухай. Калі ў наша сяло прыйшлі карнікі, маці разам з іншымі жыхарамі пагналі з Чыгрынак у вёску Кароўчына. Паліцай штурхнуў яе і раптам адчуў, што ў старой штосьці схавана. Падумаў, што золата. Ён ударыў маму і забраў ордэн разам з граматай. Вось так і прапаў ордэн.

Ці многа ардэнаносцаў зараз у Чыгрынцы?

— Многа. Каля дзвюхсот, — уступае ў размову завуч, — Школа наша носіць імя Героя Савецкага Саюза Андрэя Мельнікава, нашага земляка. Наш аднавясковец Рыгор Чмыхуноў узнагароджан двума ордэнамі Чырвонага Сцяга, двума Айчыннай вайны, шасцю медалямі. Другі жыхар вёскі Уладзімір Іванавіч Кавалёў двойчы кавалер ордэна Славы. Цяпер ён працуе брыгадзірам у калгасе «Праўда». Некалькі ўрадавых узнагарод мае і Мікітаў сын Мікалай. Многія калгаснікі ўзнагароджаны за высокія паказчыкі ў працы. Сярод іх — зяць Мікіты Менчукова — Павел Рыгоравіч Цыбульскі. Ён узнагароджаны чатырма Граматамі Вярхоўнага Савета БССР, ордэнамі і медалямі.

Не пазнаць зараз Чыгрынак. Калісьці бедная, глухая вёска стала цэнтрам калгаса «Праўда». А там, дзе быў мост, выратаваны Мікітам, высціла гідрэлектрастанцыя, якая дае электрычнае святло і цяпло навакольным населеным пунктам. А на месцы рэўкома, у якім Мікіта атрымліваў ордэн, раскінуўся школьны гарадок. У трохпавярховай школе-дзесцігодцы з лабараторыямі, майстэрнямі, глядзельнай залай на 400 месц вучацца ўнукі і праўнукі малапісьменага Менчукова

...На ўсходзе вёскі, ля самага дома дачкі Мікіты Менчукова, шуміць бяроза, пасаджаная рукой яе бацькі. А зусім блізка — невялічкі ўзгорак. Тут пахаваны Мікіта Менчукоў. Жыў па-простаму і пахаваны проста. Канешне, не дрэнна было б устанавіць у вёсцы мемарыяльную дошку ў гонар слаўтага земляка. Але, вядома, лепшы помнік яму наш сённяшні светлы дзень, дзеля якога жыў і змагаўся Мікіта Менчукоў, першы кавалер ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга Краіны Саветаў.

Мінск будуецца.

Фотазвод К. ЯКУБОВІЧА.

ВА УСЕ КАНЦЫ СВЕТУ

Дзяржаўная бібліятэка БССР імя Ул. І. Леніна прымае актыўны ўдзел у міжнародным абмене кнігамі з бібліятэкамі замежных краін.

Усяго ў мінулым годзе за мяжу паслана 2090 беларускіх кніг, 2136 часопісаў, 14 гадавых камплектаў газет. Ад бібліятэк іншых краін у абмен атрымана 956 кніг, 3093 часопісы і 17 гадавых камплектаў газет.

Трывалыя і даўнія сувязі склаліся з нацыянальнымі бібліятэкамі Польшчы, Балгарыі, Чэхаславакіі, ГДР. У гэтыя і ў іншыя бібліятэкі сацыялістычных краін найбольш буйныя і значныя беларускія выданні высылаюцца, не чакаючы канкрэтных заказаў. Такія пагадненні існуюць з бібліятэкай Народнай у Польшчы, са Славянскай Кнігоўняй у Чэхаславакіі і інш. Многа беларускіх кніг ідзе ў адрас Галоўнага ўпраўлення беларускага грамадска-культурнага таварыства ў Польшчы і ў рэдакцыю беластоцкага штодзённіка «Ніва».

Актыўны міжнародны кнігаабмен Дзяржаўная бібліятэка БССР вядзе ўжо на працягу дзесяці год. За гэты час пасылкі з кнігамі, часопісамі, газетамі адпраўлены ў самыя розныя куткі свету. Толькі летась праведзены абмен выданнямі з 102 устаноў у 25 краін свету. Сярод іх — 29 бібліятэк, 8 акадэміяў навук, 15 універсітэтаў, 17 спецыялізаваных устаноў, 27 інстытутаў, 6 рэдакцый часопісаў. Мяркуючы па заказах, якія прыходзяць у адрас

бібліятэкі, замежныя чытачы праяўляюць усё больш цікавасць да грамадска-палітычных і літаратурна-мастацкіх выданняў нашай рэспублікі. Напрыклад, часопіс «Польмя» атрымліваюць Брытанскі музей у Англіі, Каралеўская бібліятэка і бібліятэка Упсальскага ўніверсітэта ў Швецыі, бібліятэкі Канзаскага і Каліфарнійскага ўніверсітэтаў у ЗША, нацыянальныя і ўніверсітэцкія бібліятэкі сацыялістычных краін.

НОВЫЯ ЗБОРЫ ТВОРАЎ

Двойчы за апошнія гады выдаваліся зборы твораў Янкі Купалы і Якуба Коласа. Цяпер вядзецца падрыхтоўка да новага выдання твораў народных паэтаў. Адшукваюцца нідзе не друкаваныя рукапісы, збіраюцца пісьмы, выяўляюцца тэксты па аўтографам і прыжыццёвых выданнях, пішуцца каментарыі.

Збор твораў Якуба Коласа мяркуецца выпусціць у 15 тамах. Акрамя вершаў і паэм, якія шмат разоў перавыдаваліся, у выданне будуць уключаны раннія вершы і апавяданні, фальклорныя запісы, публіцыстычныя артыкулы, літаратурная крытыка, прамовы, першая рэдакцыя паэмы «Сымон-музыка», звыш 500 пісьмаў, многія з якіх яшчэ нідзе не публікаваліся.

У сямі тамах выйдзе новы збор твораў Янкі Купалы. Да яго выдання таксама праводзіцца даследчая навуковая праца.

Вялікую цікавасць для чытачоў і літаратуразнаўцаў будзе мець новы васмітомны збор твораў Кузьмы Чорнага.

ПОМНІК НАРОДНАМУ ПАЭТУ

Сярод скульптурных помнікаў Мінска праз некаторы час паявіцца яшчэ адзін. На плошчы Якуба Коласа вырасце ансамбль помніка народнаму паэту.

Над праектам працуюць скульптар народны мастак БССР Заір Азгур і архітэктар Георгій Заборскі.

Помнік задуманы як вялікая прасторавая кампазіцыя. У цэнтры яе на пастаменце — бронзавая фігура Якуба Коласа, які схіліўся ў глыбокім раздуме. Па абодва бакі ад фігуры песняра — скульптурныя групы герояў, створаных яго паэтычным натхненнем. З аднаго боку — Сымон-музыка з Ганною, з другога — дзед Талаш з сынамі Панасам.

Фігура Якуба Коласа будзе ўзвышацца на пляцоўцы, выкладзенай плітамі з белага мазаічнага бетону. Пляцоўка акаймоўвае парапёт з шэрага паліраванага граніту. Уздоўж парापету — лаўкі з белага бетону і дубовых рээк.

Для герояў паэта будуць створаны пастаменты-пляцоўкі з паліраванага шэрага граніту.

Якуб Колас быў натхнёным песняром беларускай прыроды. Гэты матыў будзе таксама адлюстраваны ў скульптурным ансамблі. У два азёрцы-люстэркі будуць глядзецца бярозы, елкі, рабіны і вербы.

«...ВЫЛУЧАНЫ НА АТРЫМАННЕ ДЗЯРЖАЎНАЙ ПРЭМІІ БЕЛАРУСКАЙ ССР»

У гэтым спісе побач стаіць імёны масцітых старэйшын літаратуры і мастацтва — кампазітара Яўгена Цікоцкага і пісьменніка Уладзіміра Дубоўкі, мастакоў сярэдняга пакалення, якія прайшлі фронт, партызанскі атрад, і зусім маладых, як паэт Рыгор Барадулін і празаік Міхась Стральцоў...

Журналіст Іван Новікаў прадстаўлены кнігай «Тварам да небяспекі», якая расказвае аб бессмяротным подзвігу падпольшчыкаў Беларусі, адкрывае новыя старонкі гісторыі партызанскага руху ў нашай рэспубліцы, працягвае высакародную традыцыю, вельмі дакладна вызначаную словамі: «Нішто не забыта, нішто не забыты...» Вера Палтаран у нарысах «Ключы ад Сезама» расказвае аб нашых днях, аб цяжкіх і цудоўных нашых буднях. Аляксей Слесарэнка ў кнізе мемуараў «Дарагія абліччы» дае партрэты дзеячоў мастацтва Беларусі і Саветаў Саюза. Празаік Іван Навуменка свае раманы «Вечер у соснах» і «Сасна пры дарозе» прысвячае таме партызанскай барацьбы на Палессі.

Тэма мінулай вайны займае важнае месца ў творчасці беларускіх мастакоў. Скульптар Л. Гумілеўскі раскрывае яе ў скульптурным трыпціху «Партызаны». Графік Людвіг Асеці ў лісце «Звязда» адлюстравваў подзвіг партызан у гады акупацыі, якія на занятай ворагам зямлі выпускалі сваю газету «Генерал Пушча» — хронікальна-дакументальны фільм, створаны нашымі кінадакументалістамі (сцэнарый Анатоля Вялюгіна, рэжысёр Іосіф Вейняровіч), — слаўны помнік героям, жывым і мёртвым. Гітлераўскія генералы тлумачылі свае няўдачы на фронце кліматам Усходу — дапамогай «генерала Мароза». Але перш за ўсё, стварыў фільм, іх перамагла генерал Пушча, генерал Мужнасць, генерал Адплата, генерал Народ-Непакопа...

І зноў аб вайне — вершы Ніла Глєвіча са зборніка «Перазовы» і створаная ў цяжкія дні вайны опера старэйшага беларускага кампазітара Яўгена Цікоцкага «Алеся».

Сярод маладых паэтаў, што пачалі пісаць у сярэдзіне 50-х гадоў, Рыгор Барадулін вызначаецца арыгінальнасцю і самабытнасцю сваёй паэзіі. У яго вершах — дыханне сённяшняга дня. Ён канкрэтна і дакладна перадае думы, пачуцці, настроі на

шага сучасніка, бачыць свет на свойму, свежа і светла. І кніга вершаў яго «Неруш» адзначана вострай назіральнасцю, сапраўднай цеплынёй пачуццяў, сапраўднай паэтычнасцю.

Зборнік апавяданняў Івана Чыгрынава прыцягвае глыбінёй пранікнення ў жыццё, паказам чалавека ў пошуках, у станаўленні. Таленавітыя малады празаік Міхась Стральцоў у зборніку «Сена на асфальце» даследуе ўнутраны свет чалавека, імкнецца асэнсаваць складаныя праблемы нашага сёння.

Песняй чалавеку працы можна назваць работы маладога графіка Георгія Паплаўскага. Яго серыя «Здабытчыкі» — вынік працяглай працы. У 1965 годзе мастак падарожнічаў на саветскіх рыбалоўных суднах у Атлантыцы. У выніку паездкі з'явілася выстаўка жывапісных і графічных работ. У творах гэтых былі адлюстраваны працоўныя будні рыбакоў, іх мужнасць, воля, стойкасць у барацьбе са стыхіяй. З гэтых твораў была адабрана серыя «Здабытчыкі».

Імя Арлена Кашкурэвіча добра вядома аматарам беларускай кнігі. Серыя графічных лістоў «Майстры» — аб нараджэнні прыгажосці, аб шкловыдзімалышчыках заводу «Нёман».

Вялікія заслугі калектыву Віцебскага тэатра імя Якуба Коласа ў стварэнні тэатраль-

най Ленініяны. На яго сцэне ў вобразе Ільча выступаў Павел Малчанаў. Затым — Анатоль Трус. І цяпер — Фёдар Шмакаў. Пастаноўшчык спектакля «Шостае чэрвеня» С. Казіміроўскі, мастак Я. Нікалаеў і выканаўца ролі Леніна Ф. Шмакаў вылучаны на атрыманне Дзяржаўнай прэміі БССР. Гэтай рабоце ўласціва стрыманасць, псіхалагічная праўда, цэласнасць, чалавечнасць.

... Аб незабытых днях, якія напярэднічалі Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі, аб ганебных старонках гісторыі рускага самадзяржаўя, аб распуцінчыне і ўладзе аферыстаў, шпіёнаў, казнакрадаў і хабарнікаў расказвае спектакль Беларускага тэлебачання «Крах» па п'есе А. Талстога і П. Шчогаалева. Спектакль гэты выйшаў за рамкі «дварцовай драмы», у хранікальных кадрах яго выступіў на першы план народ — сапраўдны творца гісторыі.

Сярод твораў, вылучаных на атрыманне Дзяржаўнай прэміі БССР, — архітэктурны ансамбль Ленінскага праспекта сталіцы Беларусі. Для тых, хто бачыў Мінск у руінах, асабліва дарагі светлы і імклівы прыгажун-праспект.

... Новы спіс, новыя імёны, новыя работы. І з гэтых лепшых будуць выбраны найлепшыя, з вартых — самыя вартыя.

Л. МАЛІНІНА.

Генадзь Бураўкін

Тры старонкі з легенды

(Працяг. Пачатак у №№ 11—13, 15—17, 20—29, 31, 33—35).

Дзед здзіўлена зірнуў на Надзю, бокам падаўся назад...

На гэты раз Надзю білі мала, яна нават пасля допыту сама дабралася да клеці, дайшла да свайго месца.

Юра трызніў і не пазнаў яе. Яна тармазіла яго, спрабавала дазнацца, як ён сябе адчувае, але дарэмна: Юра кідаўся на севе, стагнаў і штохвілі прасіў піць.

— Як толькі цябе павялі, яму стала горш, — растлумачыў дзед. — Клікаў спярша. А цяпер во зусім аслабеў.

Дзед даваў Юру вады, клаў яму на лоб мокрую анучку, ухутваў сенам.

У Надзі нібы заціх свой боль. Цяпер яна думала пра Юру, хацела дапамагчы яму.

Але як? Лякарстваў ніякіх няма, урача не паклічаш. Заставалася чакаць, спадзяваюцца, што Юра палягчае.

Дзед зашаптаў гарача і ўсхвалявана:

— Дык гэта вы — мост? Чаго ж хаваецеся ад нас? Мы свае, бацяца нас не трэба...

Надзя павярнулася да яго, не ведаючы, ці прызнавацца, што яны партызаны, ці ўсё яшчэ прыкідвацца сіротамі.

— Мы сваіх ніколі ў крыўду не давалі... І вы мукі церпіце не толькі за сябе, а і за ўсіх нас...

Надзя маўчала. Каб быў раз побач Юра, ён бы вырашыў, як быць. А без яго яна не магла. Дзед, напэўна, харошы чалавек. Але ж яны пакляліся маўчаць, нічога і нікому не гаварыць.

— Вы скажыце, чым мы можам дапамагчы вам, што зробіць для вас?

Дзяўчынка ўздыхнула, адказала:

— Нічога не трэба, дзядуля... Не партызаны мы. Нас прымаюць за некага другога.

Дзед заціх. Адчувалася, што ён не павярэў Надзі. Можна, зразумець, што яна не хоча, не мае права гаварыць яму праўду, а можа, пакрыўдзіўся.

Надзя асцярожна прылягла каля Юры, прыслухалася да яго цяжкага, перарывістага дыхання. Якія ўсё ж моцныя людзі!.. Іх з Юрам білі плёткамі, нагамі, білі бязлітасна, не шкадуючы, а яны ўсё жывуць. І боль, здаецца, ужо не такі востры цяпер.

Заварочаўся Юра, узняў галаву.

Выступаюць артысты народнага хору Беларускай ССР пад кіраўніцтвам Г. Цітовіча. Фота В. ДУБІНКІ.

— Надзя!
— Я. Я, Юра...
— Вярнулася?
— Ага...
— Добра... А я во нешта захварэў. Горача і—баліць усё...
— Гарачка ў цябе. Яна пройдзе.
— Заўтра зноў мяне... возьмуць...
— Не бойся. Можна не возьмуць...
«Не возьмуць»... Як быццам Юра паверыць!..

Надзя заплюшчыла вочы, спрабавала заснуць. У вушах звінела. Рукі і ногі здаваліся змярцвелымі. На спіне і жываце саднілі раны. Колькі іх было. Надзя не лічыла. Хіба пералічыш усе, вялікія і малыя! Яна прывыкла да іх, не звяртала на іх асаблівай увагі, ды і балелі яны менш, чым самыя першыя, быццам дзялілі між сабой боль і на кожную прыпадала не так ужо многа. Калі баліць не ў адным месцы, тады лягчэй...

Юру ўзялі з самай раніцы. Толькі працінуліся ўсе, толькі прабіліся праз шчыліны ў дзвярах першыя прамешні, як па яго прыйшлі. Ён не змог сам узняцца, і яго вывалалі за рукі. Надзя памкнулася памагчы яму, але яе адпихнулі.

ГНІЛІЯ ПАМІДОРЫ ПАНА РАЙСА

Надаўна парызскае выдавецтва П. І. Ю. Ф. выпускала кнігу «Новая літаратурная хваля на Украіне». Гэта збор вершаў і апавяданняў маладых украінскіх пісьменнікаў, і адкрывае яго вялікі ўступны артыкул пад інтрыгуючай назвай «Украіна, гэта незнаёмая»...

«Незнаёмая», адзеленая ад свету «шчыльнай сцяной невядання», — такая, на думку аўтара прадмовы Эмануэля Райса, сённяшняга Украіна. Каб пазнаць яе, ку першую чаргу трэба прабіць гэтую сцяну, гаворыць Э. Райс і на свой страх і рызыку бярэцца за справу. Яго мнагаслоўныя экскурсы ў гісторыю украінскай культуры і літаратуры заклікаюць запойніць прабел, які нібыта існуе ва ўяўленнях людзей Захаду.

Унесці разлад паміж савецкімі пісьменнікамі, проціпаставіць творчасць маладых рэза-

люцыйнаму вопыту украінскай савецкай літаратуры — вельмі далёка ідучая завязка, дзеля якой напісаны гэты артыкул. Таму яго танальнасць вызначаецца не столькі жаданнем пазнаёміць чытачоў з дасягнутымі літаратурнымі, колькі фільтратамі з палітычным падтэкстам.

Пану Э. Райсу хацелася б, каб наша таленавітая маладая літаратура трымалася «ў баку ад палітычных патрабаванняў і, ператварыўшыся ў чыста «моўны феномен», пазбавілася востра сацыяльнай праблематыкі, адышла ад жыцця народа, здрадзіла рэвалюцыйным традыцыям савецкага мастацтва. Але самі украінскія пісьменнікі прытрымліваюцца іншага погляду наконт гэтага і даюць гнеўную воправдзку вучонаму «прабівальніку».

Прапануем увазе чытачоў артыкул Віталія Кароціча, змешчаны ў «Літаратурнай газеце».

* * *

Украіна — «незнаёмая»? Каб сцвярджаць гэта, трэба быць збо чалавекам-невукам, або мець нядобрыя намеры. Украінская літаратура, наша паэзія не маюць патрэбы ў спагадзе. Кнігі нашых пісьменнікаў шырока вядомы ў свеце. На дзесяткі моў перакладзены не толькі вялікія майстры, чый аўтарытэт зацверджаны дзесяцігоддзямі. Многія паэты і празаікі, якія прыйшлі ў літаратуру за апошнія гады, набылі заслужаную славу далёка за межамі Украіны.

У самой нашай рэспубліцы выдаюцца сотні кніг, перакладзеныя ледзь не з усіх моваў свету, выходзіць часопіс «Всесвіт» — мы робім у сябе дома ўсё для таго, каб украінскі чытач знаёміўся з лепшымі работамі пісьменнікаў Усходу і Захаду. Цяпер ужо амаль закончана падрыхтоўка да выдання анталогіі сучаснай паэзіі Францыі. Кожны з нас стараўся быць асабліва аб'ектыўным і старанным, адбіраючы лепшае са створанага ў апошнія гады. Над каментарыем да зборніка працуюць віднейшыя нашы літаратары.

Тым больш крыўдна, што анталогія украінскай паэзіі, выданая ў Парыжы, складзена павярхоўна і тэндэнцыйна, як да-

датак, як ілюстрацыя да чужых для нас палітычных тэзісаў. Гэта ўжо не першы выпадак, калі украінскую паэзію вывучаюць не з любові да яе...

У Парыжы, дзе выйшаў наш зборнік, — незлічонае мноства маленькіх рыначкаў. Мне расказвалі, як на адным з такіх рыначкаў у гароднінным радзе ходзіць малады чалавек, разглядае кошыкі з памідорамі і пытае: «Ці ёсць гнілыя?» Прадаўцы абураны. «Вось бяда», — гаворыць пакупнік, — мне патрэбны іменна гнілыя памідоры, каб закідаць аднаго спевака». Так і не знайшоўшы гнілых, ён купілае свежыя памідоры і ціскае іх, каб яны выглядалі быццам ляжалыя.

Літаратуразнаўцы не павінны быць падобнымі да такіх пакупнікоў, сорамна адносіцца да адной з найболей багатых і старажытных літаратур свету як да аб'екта палітычных спекуляцый.

Я хацеў бы звярнуцца не толькі да грамадскіх якасцей людзей, якія будуць меркаваць па кнізе «Новая літаратурная хваля на Украіне» аб сучаснай нашай паэзіі, але і да іх пачуццяў годнасці і гумару. Французы заўсёды валодалі ім. Дык будзем лічыць, што сустрэча, арганізаваная панам Райсам, не адбылася.

Віталій КАРОЦІЧ.

«КЛУБ» ВРАГОВ СВОБОДЫ

Кое-кому в Чэхаславакіі, да і на Западе, вплоть до последнего времени оказалось весьма выгодно болтать о том, что в ЧССР якобы никто не пытается угрожать реставрацией капиталистических порядков.

В последний день марта в Праге был создан совет «Клуба-231» в составе семи человек, четверо из них в свое время были разоблачены как агенты американской разведки: Иосиф Чех, Антонин Рубик, Радван Прохазка и Отокар Рамбоусек, который, в частности, в 1949 году был приговорен к пожизненному заключению, а в 1964 году условно освобожден.

В совет «Клуба-231» вошел также бывший генерал буржуазной республики Палечек, поддерживающий близкие отношения с английским послом в Праге Баркером. Во главе совета оказался бывший буржуазный политический деятель Нигрин, а его генеральным секретарем стал фашиствующий политикан Ярослав Вродский.

Своим названием «Клуб-231» обязан статье конституционного Закона о защите республики, на основании которой после разгрома реакции в феврале 1948 года в Чехославакии карали ее врагов за антигосударственную и контрреволюционную деятельность.

Провозгласив себя «общегосударственной политической организацией», «Клуб-231», не теряя времени, стал добиваться официального признания своей деятельности, вплоть до права иметь свою фракцию в Национальном собрании ЧССР. По всей стране, как поганки после дождя, стали возникать многочисленные отделения «клуба». За довольно короткое время «клуб» собрал под своим крылышком несколько десятков тысяч человек, в основном из числа бывших уголовных и государственных преступников, которые более истерично, чем кто-либо другой, начали требовать «доведения процесса демократизации до конца».

Однако в понятие этого «процесса демократизации» главари «Клуба-231» вкладывали свой «особый» смысл. Председатель «Клуба-231» в районе Прага-1 некий Грды, не скрывая, говорил, что «ситуация в стране весьма приемлема для свержения социалистического строя». На заседании президиума брatisлавского «Клуба-231» в конце июня один из его лидеров Внидра нагло заявил: «Мы не позволим, чтобы нас кто-либо или как-либо ограничивал. Наши ряды должны быть более многочисленными, чем ряды Коммунистической партии Словакии, с тем, чтобы, когда это будет необходимо, мы могли бы разбить Коммунистическую партию. Мы ликвидируем социализм».

Другой активист «клуба» Освальд также призывал использовать «процесс демократизации» в целях разгрома КПЧ. О стремлении ликвидировать Коммунистическую партию Чехославакии неоднократно говорил вездесущий активист «клуба» Шмид, который в качестве представителя центра носился по городам страны и на различных собраниях твердил о «недопустимости такого положения, чтобы Чехословакией правили рабочие».

Руководители «клуба» вынашивали планы захвата ключевых позиций во всех областях политической, государственной и экономической деятельности ЧССР. Они добились, чтобы их приверженцы проникали на руководящие посты в различных политических организациях, на предприятиях и в учреждениях. При этом особое внимание уделялось захвату ответственных постов в армии и органах госбезопасности. Не выпала из поля зрения «клуба» и деревня.

Так, например, в деревне Страни в Южно-Моравской области на собрании членов Народной партии активисты «Клуба-231» выступили с требованием не выбирать коммунистов в национальный комитет, так как они «заслуживают того, чтобы их сожгли».

«Всему настанет конец, нужно только терпение», — заявлял на собрании одного из местных «клубов» вышеупомянутый Шмид. — Не все сразу...» А тем временем «Клуб-231» составлял списки с адресами партийных и государственных работников и рассылал эти списки в свои периферийные отделения, которые, как черные шпательные, начали обвалкивать города и села Чехославакии. «Клуб» приступил к формированию подпольных «четверок», которые должны были распространять провокационные слухи, шельмовать и терроризировать честных граждан. В адрес многих чехов и словаков, твердо стоявших на интернационалистических позициях и смело выступавших за дружбу с Советским Союзом, стали поступать письма с угрозами: «Скоро нас узнаете — члены «Клуба-231».

Готовя новую «варфоломеевскую ночь», террористы распространяли листовки и плакаты с гнусными призывами: «Долой КПЧ», «Долой СССР», «Смерть коммунизму».

Как отмечала газета «Руде право», в со-

ставе «Клуба-231» оказались бывшие гитлеровские генералы, офицеры СС, министры прошлых антинародных правительств, представители реакционного духовенства, словом, предатели родины всех мастей. И все это отребье выступало со злобной клеветой на коммунистов. В частности, все тот же Шмид, стараясь свести «свои счета с коммунистами», называл годы социалистического строительства в Чехославакии «годами страшного рабства».

Другой активист «клуба» Шорм трижды (в 1944, 1948 и 1950 годах) привлекался к суду за спекуляцию и аферы на черном рынке. Позже Шорм бежал в Австрию, был завербован разведкой США, нелегально заброшен в ЧССР и схвачен на месте преступления органами государственной безопасности. Председатель «Клуба-231» в городе Комне в свое время также бежал в Австрию и совершил тот же круг, что и Шорм.

В числе активных членов «клуба» в Средне-Чешской области действовали агенты империалистических разведок Йоска, Боучек, Заградка. В Южно-Чешской области — американский агент Странд, профессиональный террорист Пек и некий Грубый — сын министра гитлеровского «протектората Чехии и Моравии». В Восточно-Чешской области действовали агенты американской разведки Коварж, Андрле, Станек, Тигрт и Читра. В Южно-Моравской области — американские агенты Кршиванек, Бечка, террорист Коминек и некий Славик, отец которого возглавляет эмигрантский так называемый «Совет свободной Чехославакии» в Соединенных Штатах.

«Запад знает о нас, — захлебываясь, кричал активист «Клуба-231» американский агент Фабон. — Он ждет от нас конкретных действий и будет нас поддерживать. Нам не по пути с теми, кто боится, тем более, когда победа уже близка...»

На собрании «клуба» в местечке Семилы близ Праги было оглашено письмо группы бежавших за рубеж государственных преступников, в котором извещалось, что в одном из зарубежных банков открыт счет на имя «Клуба-231».

Член «Клуба-231» Франтишек Поул установил связь с агентом ЦРУ Пехачеком, редактирующим в Австрии эмигрантский журнал «Сведетви». Он же связался с антикоммунистической радиостанцией «Свободная Европа», которая изъявила полную готовность оказывать «клубу» любую помощь.

Притязания «Клуба-231» стать полноправной фракцией Национального собрания ЧССР нашли поддержку кое у кого из поборников «демократизации», оказавшихся на руководящих постах в стране. Так, министр внутренних дел Павел прямо заявлял, что, хотя многие члены «Клуба-231» запятнаны связями с западными разведками, деятельность «клуба» в общем «преследует гуманные цели». А председатель Союза чехословацких писателей Гольдштюккер заявлял, что он «уважает членов «Клуба-231», так как «после пережитых страданий» они якобы «вышли очищенными и более мудрыми». Гольдштюккер даже похвастался, что считает таких людей «своими друзьями и хочет с ними сотрудничать». Вероятно, поэтому генеральный секретарь «Клуба-231» Вродский утверждал, что «журналисты и писатели — с нами».

Деятельность «Клуба-231» — этого гнезда шпионов и террористов — не могла не вызвать беспокойство у всех честных чехословацких граждан, которым дорога их социалистическая родина. Многие патриоты считали своим национальным долгом предупредить общественность и обращались с письмами в редакции газет, выражая тревогу в связи с происками антисоциалистических сил.

Так, например, в ряде остравских газет было опубликовано письмо, в котором многие члены «Клуба-231» разоблачались как коллаборационисты периода гитлеровской оккупации, грабители и убийцы. Патриоты писали о том, что эти изменники родины никогда «не прекратили борьбы с прогрессивными силами, совершали политические убийства и другие акты насилия». Письмо предупреждало, что члены «Клуба-231» вынашивают намерение «свести счета с революционными завоеваниями» и готовят «восстановление старых порядков».

«Клуб-231» пытался издавать свою газету «Национальное освобождение», а на случай, если его вредоносная деятельность вдруг оказалась бы под запретом, преобразиться в «Организацию защиты прав человека» (?).

Однако враги чехословацкого народа, собравшиеся под крылышком «Клуба-231», просчитались. Их далеко идущим планам не суждено осуществиться.

А. ЧУБАКОВ.

АПН.

(Працяг будзе).

СПАТКАННЕ З ГЕНІЕМ

Ранішняе неба было яснае. Над асмужанай туманам зубчаткай прыдзвінскага бору ўставала цымянае, вялізнае сонца. На вострых кол'ях кугі паліскавалі буйныя, з гаршыну, матавыя росы.

Памахала галінкай прыбарэжнай таліны павольная рачулка Чарапяціца, і паплылі за акном машыны паўсонныя вёскі Пскоўшчыны — Далосцы, Красікава, Осына з агромністым возерам-прыгажунюм, у тонах якога гарляняць качкі, плёхаюць шчупакі.

Сонца ўзімалася ўсё вышэй і вышэй. Ранне напоўнілі конікаў граі. Мы ехалі ў Пушкінскі запаведнік...

Я імчаў да цябе,
як у Меку,
Я нібыта ў чысцілішча йшоў,
Блазнюком,
Басаногім няўмекам
І паэтам
прыдзвінскіх бароў.
Над Міхайлаўскім
золак ірдзее,
Усё так свята,
высока наўкола.
— Добры дзень,
Аляксандр Сяргеевіч!
Я шапчу
І схіляю голаў.

Пра мясціны, звязаныя з жыццём і творчай дзейнасцю карыфея сусветнай літаратуры, трапна сказаў у свой час Анатоль Васільевіч Луначарскі: «Так, гэты кавалак зямлі можа быць калыскай паэта і, відаць, толькі рускага паэта».

Непаўторныя па сваёй прыгажосці краявіды. Міхайлаўскае, Пятроўскае, Трыгорскае, аб якім пісаў каліска паэт:

Прости, Тригорское, где
радость
Меня встречала столько раз!
На то ль узнал я вашу
сладость,
Чтоб навсегда покинуть вас!
От вас беру воспоминанье,
А сердце оставляю вам...

Святагорскі манастыр у Пушкінскіх Горках, дзе ля паўночнай сцяны Успенскага сабора пад беламармуровым абеліскам — магіла генія паэзіі. Савецкі ўрад у 1922 годзе стварыў тут дзяржаўны запаведнік.

Многае звязана на Пскоўшчыне з творчасцю Аляксандра Сяргеевіча. Сюды, у сяло Міхайлаўскае, ён наведваўся яшчэ юнаком у 1817 і 1819 га-

дах. Тут жыў ён у выгнанні з 1824 па 1826 гады, хаваўся ад жандараў у 1830 годзе, сустракаўся з Пушчыным і Кюхельбекерам. Тут фармаваўся яго пазычны светлагляд.

Мы з дзяцінства палюбілі яго міхайлаўскі цыкл:

...Здесь меня таинственным
щитом
Святое провиденье осенило.
Поэзия, как ангел-утешитель,
Спасла меня, и я воскрес
душой.

У Міхайлаўскім паэтам былі створаны вясковыя раздзелы рамана «Яўгеній Анегін», «Граф Нулін», «Барыс Гадуноў», задуманы «Маленькія трагедыі», «Арап Пятра Вялікага», «Русалка», «Сцэны з рыцарскіх часоў». На берагах Сароці Пушкіным напісана больш як сто лірычных вершаў.

Людзі з розных краёў і кантынентаў прыязджаюць сюды, каб пабачыць куток, апеты паэтам, зірнуць на «Алею Керн» і «Ганібалаўскую сажалку». За пасляваенны час запаведнік наведвала каля чатырох мільёнаў чалавек...

«...У час Вялікай Айчыннай вайны на гэтай сасне размяшчаліся назіральны пункт фашыскага снайпера».

(Надпіс на дрэве).

Снайпер
вершаў зусім не чытаў,
Снайпер
добра «Майн кампф»
засвоў.

Ён
НП сабе выбіраў
У Міхайлаўскім
над ракою.

Тут ад гора
сосны збялелі,
Тут чуто
адно гергетанне.

Ён у сэрца паэтава цэліў
На празрыстым
і звонкім святанні.

Ды пшчотай
Радзімы сагрэтая,
Як малітва яе
святая,

Над блакітнай
весняй планетай
Песня Генія
зноў лунае.

...Я іду
па Алеі Керн,
Дрэвы
голле з даверам прыгнулі.
Сэрца
Пушкіна,
цвёрда веру,
Засланю ад дантэсавая кулі.

Валянцін ЛУКША.

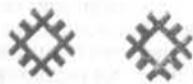
Маляўнічае Белае возера, што непадалёк ад Брэста, заўсёды прыцягвала турыстаў. У гэтым годзе тут пабудавана турысцкая станцыя. НА ЗДЫМКАХ: 1. Турысцкая база. 2. Група турыстаў у паходзе.

Фота В. ВАЙЦЕНКІ.

Святанне на Свіцязі.

Фотазюд А. ПЕРАХОДА.

ХРАМ-ПОМНІК

Сёлета ўсё прагрэсіўнае чалавечтва ўрачыста адзначыла знамянальную дату — 90-годдзе самастойнасці балгарскага народа.

Савецкі народ, яго ўрад, у тым ліку і веруючыя нашай краіны, адчуваючы вялікую сімпатыю да балгарскага народа, таксама прынялі ўдзел у гэтых урачыстасцях. Нам, жыхарам Мінска, асабліва прыемна, што ў гонар гераічнай перамогі над туркамі пад Плеўнай у горадзе Мінску быў пабудаваны на могілках па Даўгабродскай вуліцы храм. Храм гэты ўзведзены ў 1879 годзе на сродкі сваякоў тых, хто загінуў пад Плеўнай.

У храме ёсць мемарыяльныя дошкі з імёнамі герояў, якія злажылі галовы свае ў баях за незалежнасць Балгарыі. Прыхаджане Аляксандра-Неўскай царквы заўсёды свята ўшаноўваюць імёны герояў, заўсёды моляцца аб заспакаенні іх душ.

Ад імя веруючых мінчан я хачу павіншаваць балгарскі народ з гэтай знамянальнай датай і пажадаць яму вялікага поспеху.

В. БЕКАРЭВІЧ,
Протаіерэй,
настаяцель Аляксандра-Неўскай царквы г. Мінска.

ЗАПАРКАМ ЕўРОПЫ

Сотні заявак на адлоў дзікіх жывёлін паступаюць у Маскоўскае заалагічнае аб'яднанне з розных краін. Асноўным пастаўшчыном паўзуню і драпежных птушак з'яўляецца Казахстан. Спецыяльныя брыгады лаўцоў у поймах ракі Ілі палююць на вадзяную вужаку, а ў пясках Прыбалхаша, пустыні Бетпак-Дала ляваць чарапах і драпежных птушак. Вось статыстыка адлоу. Адпраўлена 65 тысяч чарапах для запарнаў Італіі, Галандыі, Францыі, Нарвегіі. Іх «суп-

раваджаюць» каля тысячы бернутаў, сакалоў, чорных крумкачоў і сычыкаў.

СКЛАДАНАЯ АПЕРАЦЫЯ

Міранда Яніч, 15-гадовая дзяўчына з Велінгтона (Новая Зеландыя), якая знаходзілася з кастрычніка 1967 года ў Маскоўскім інстытуце траўматалогіі і артапедыі, нядаўна пакінула клініку пасля складанай аперацыі. Вядомы савецкі артапед-траўматалаг Ула-

дзімір Блахін аднавіў ёй пальцы левай рукі, якіх яна была пазбаўлена ад нараджэння, выкарыстаўшы для гэтага яе ўласныя тканкі.

Знаходзячыся на лячэнні ў Савецкім Саюзе, Міранда дасканалавала авалодала рускай мовай, навучылася катацца на лыжах, захапілася малываннем. Дзяўчына ўжо можа браць сваімі новымі пальцамі розныя прадметы.

— Я пастаянна трэнірую свае пальцы, — гаворыць Міранда, — і яны паступова робяцца ўсё больш моцнымі.

ПАКУПНІК З-ЗА АКІЯНА

Пажылы мужчына ўвайшоў у кабінет дырэктара Пінскай фабрыкі мастацкіх вырабаў:

— Я летась у Манрэалі бачыў вырабы вашай фабрыкі ў савецкім павільёне. Вельмі спадабаліся. Хачу для сябе купіць на памяць...

З размовы высветлілася, што наведвальнік прыехаў з Канады ў вёску Малатковічы да сваякоў. Карыстаючыся выпадкам, вырашыў наведаць фабрыку і набыць для сябе рэчы, якія выпускае

прадпрыемства. З заміланнем аглядаў госць беларускія ручнікі, сурвэткі, палатняныя тканіны з беларускім арнаментам.

— У нас гэтыя вырабы цэняцца, як самыя каштоўныя, — сказаў ён.

Павёз з сабой заморскі госць вырабы беларускіх умельцаў, каб паказаць там, у далёкай Канадзе, майстэрства пінскіх ткачы.

У. БАРАВІК,
А. СТУПАК.

СПЯВАЕ ГЛІНА

Якімі толькі імёнамі не называлі яго ў тутэйшых месцах: «паўрыярх керамікі», «кароль гліны»... Хлапчуком, ледзь не паўстагоддзя назад, пачынаў Франц Тамішэўскі з вырабу гаршкоў, а цяпер мастацкія творы, зробленыя ім і яго калегамі-ганчарамі на Івянецкай фабрыцы мастацкіх вырабаў, ведаюць за рубяжом.

Была ў Тамішэўскага даўняя мара—прымусіць спяваць гліну. У юнацтве яшчэ вынайшаў ён свой уласны інструмент — «акарыну», з якой ліліся чароўныя гукі.

А нядаўна здзівіў Тамішэўскі нават старых сяброў-ганчароў. Задумаў зрабіць гліняную гітару. І зрабіў, а назваў па-свойму—«гітарына»...

І вось цяпер у печах для абпальвання знаходзяцца дэталі аргана з гліны. Сканструяваў арган усё той жа Франц Ігнатавіч Тамішэўскі. І ніхто ўжо не сумняваецца ва ўдачы своеасаблівага эксперыменту.

М. КАЦЮШЭНКА.

ГУМАР

Аб'ява ў амерыканскай газеце:

такім выпадку я — за шлюб па любові.

«Да канца жніўня наведальнікі аб нараджэннях і некралогі ў нашай газеце змяшчаюцца бясплатна. Чытач, скарыстай момант!»

У Лондане ў айтобус зайшоў шатландзец. Кандуктар крычыць:

— Сын да бацькі;
— Мне тэрмінова патрэбна 5 тысяч злотых!
— Я не маю такой сумы.
— Дык пазыч!
— Ты ўжо дарослы і можаш сам залазіць у даўгі.

— Прашу прайсці наперад! Шатландзец пасунуўся на крок. Праз мінуту кандуктар зноў крычыць:

Размаўляюць два знаёмыя:
— І ты згодзен, каб твая дачка выйшла замуж за гэтага тыпа? Яму ж пагражае 5 год турмы!
— Ах, прайдзісвет! А гаварыў, што толькі тры!

— Прашу прайсці наперад! Так пайтараецца разоў з дзесяць. Калі шатландзец збіраецца ўжо выходзіць, кандуктар пытае:

Парыжаніна запыталі, ці прызнае ён шлюб па любові.
— Цяжка на такое пытанне адказаць адразу. Але калі, напрыклад, у маю дачку закахаецца сын Ротшыльда, то ў

— А дзе ваш білет?
— Які білет? Я ж усю дарогу прайшоў пешшу.

Хлопчык першы раз прыйшоў у школу і звяртаецца да настаўніка на ты. Настаўнік загадаў яму дома напісаць у шыйтку пяць разоў: «Нельга настаўніка называць на ты». Назаўтра хлопчык паказвае настаўніку шыйтак, у якім напісаны гэты сказ аж дзесяць разоў.

— Навошта ты напісаў гэты сказ дзесяць разоў? Я ж скажу табе напісаць пяць разоў.
— Я хачеў зрабіць табе прыемнае.

РЭДАКЦЫЯНАЯ КАЛЕГІЯ

НАШ АДРАС:

МІНСК, ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 77.

ТЭЛЕФОНЫ: 6-19-31, 6-97-62, 6-18-86, 3-15-15.